

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve önemi toplum tarafından yeterince algılanamamıştır..

Okday'a göre; TV'nin ve yeni gelişen teknolojilerin, bilginin öğretilmesinde, aktarılmasında ve iletilmesinde yararları vardır. Bunları görmezden gelmek mümkün değildir. Özellikle okullarda çok iyi şekilde kullanılabilir (San, 1994:35).

Ülkemizde yürütülen genel eğitim politikası ile verilen eğitim formasyonu daha çok teorik bilgiler içermektedir. Bu nedenle insanlar hem ezberci hem de yorumlama yeteneğinden uzaktırlar. Okday'a göre; ancak çocukların birlikte öğrenme, görüşme ve tartışma hakkına sahip oldukları eğitim sistemi yaratılabilirse; bilgilerin ilkokuldan itibaren alınması tabii ki çok daha kolay olur. Nihayet görsel-işitsel bir eğitim biçimi, kitabi bir öğretim biçimine göre bazı üstünlüklere sahiptir. Ama kitabi olan, yazılı olan, üzerinde o görsel-işitsel araçlarla desteklenmiş, bir tartışma düzeyinin bulunduğu bir eğitim sistemi olmadıkça, bunlardan yarar sağlayamayız. Ne yaptığımızı, ne ettiğimizi tartışarak bilebiliriz. Biz eğitim sisteminde ne yapıyoruz: bilgileri ezberliyoruz, notu okuyoruz, eve gidince unutuyoruz. Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından yararlanılmalıdır. Kitle iletişim araçları iyi kullanıldığında da iyi sonuçlar alınacaktır. (San, 1994: 35).

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı ilk öğretim orta kısım öğrencileri üzerinde; sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve önemini saptamaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1.İletişim kurma nedenlerimiz nelerdir?
- 2.İletişim nedir?
- 3.İletişimin temel unsurları ve niteliği nedir?
- 4.İletişim çeşitleri nelerdir?
- 5.Kişiler arası iletişimin önündeki engeller nelerdir?
- 6.Farklı toplumsal ortamlarda iletişim nedir?
- 7.Kitle iletişimi nedir?
- 8.Kitle iletişim araçlarının topluma olumlu ve olumsuz etkileri var mıdır?

9.Sanat nedir?

10.Eğitim nedir?

11.Sanat ve eğitim ilişkisi nedir?

12.Sanat eğitimi nedir?

13.Sanat eğitiminde kitle iletişim araçları kullanımının öğrencilerin öğrenme düzeylerine katkısı nelerdir?

14.Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve önemi nedir?

1.3.nem

Bu araştırmanın; ilk ğretim orta kısım öğrencileri açısından, sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve öneminin araştırılması ile bu konudaki sorun ve önerilerin ortaya çıkarılması anlamında önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının ilk ğretim orta kısım öğrencileri üzerindeki etkileri açısından önemlidir. Araştırmanın bu konuyla ilgili araştırma yapmak isteyenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

1.Kitle iletişiminin etkisi ve geçerliliği eğitimciler tarafından kabul edilmiştir.

2.Seçilen rnekleme evreni temsil etmektedir.

3.Seçilen araştırma yöntemi araştırmanın amacına, konusuna ve problemin zmne uygundur.

4.Verileri toplamak için kullanılan araç ve teknikler araştırma için gerekli verileri sağlayabilir niteliktedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1.Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının etkilerini saptamak amacıyla toplam 48 sorudan

oluşan anket çalışmasıyla,

2.Malatya ili Sümer İlk Öğretim Okuluyla,

3.İlk öğretim orta kısım öğrencileri ile sınırlıdır.

1.6.Yöntem

Bu tezde “Araştırma Modeli” kullanılmıştır. Belirlenen “Evren” ve “Örneklem”e göre verilerin toplanması ve çözümlenmesi yapılarak veriler yorumlanmıştır.

1.6.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırma “Sümer İlköğretim Okulu 6.7. ve 8.sınıf öğrencilerine uygulanan sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve öneminin saptanmasına yönelik tarama modeli ve anketle birlikte ortaya çıkan verilerin değerlendirildiği bir çalışmadır.

1.6.2 Evren

Araştırmanın evreni’ni Malatya’da bulunan Sümer İlköğretim Okulu 6.7. ve 8.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

1.6.3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Malatya ilinde bulunan Sümer İlköğretim Okulu 6.7. ve 8. sınıflardan toplam 860 öğrenci oluşturmaktadır.

1.6.4.Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları kullanılmıştır. Geliştirilen anket örneklem grubuna dahil 860 öğrenciye sunulmuş, öğrencilerin anket formundaki sorulara cevap vermeleri sağlanmıştır.

1.6.5 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Sümer İlköğretim Okulu 6.7. ve 8. öğrencilerine uygulanan anket formlarından toplanan bilgiler, araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere analiz edilerek, ankette yer alan her sorunun frekans ve yüzdesi alınmış, tablolaştırılarak yorumu yapılmıştır.

1.7. Tanımlar

Televizyon: Televizyon; bilgi verme,ürün tanıtma, eğlendirme gibi işlevleri olan önemli bir kitle iletişim aracıdır. Televizyon , göze ve kulağa hitap eden, bilginin bir alıcıda yeniden oluşturulduğu bir iletişim sistemidir.

Radyo: Elektrik algılarıyla sesleri yayan sistem. Radyo yayınları alan aygıt.radyo yayınları kamu hizmeti gördüğünden toplumun tümüne haber, eğitim, kültür ve eğlence ve tanıtım işlemlerini yerine getiren bir kitle iletişim aracıdır.

Bilgisayar: Bilgi depolama ve çözümle aracı olmanın yanın da internet vasıtasıyla bir iletişim aracıdır. Bilgisayar teknolojisi ve internet vasıtasıyla elektronik haberleşme yani elektronik posta mümkün olmaktadır.

Kitle: Toplumsal yığın.

İletişim Araçları: Telefon, telgraf, televizyon, internet gibi aygıtlarla yürütülen bilgi alışverişi bildirişim, haberleşme, iletişim.

İnternet: Bilgisayarla sağlanan uluslar arası iletişim ağı, bilgisayar ağı.

Sanat:Herhangi bir etkinliğin veya işin yapılması ile ilgili yöntemlerin, bilgilerin ve kururların tümü olup, gözetilmesi gereken kurarlar ve yöntemler bütünlüğü.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İletişim Kurma Nedenlerimiz:

İnsanlar dünyasında yeni bir günün anlamı yalnızca ‘güneşin doğuşu’ demek değildir. Başlayan her yeni gün nefes almak, beslenmek, dinlenmek, uyumak ve bir şeylerle uğraşmak gibi doğal bir takım süreçleri de yanında getirir. Yaşamak yada hayatta olabilmek, en genel şekliyle “iletişim aktivitelerini sürdürebilmek” ile eş değerdir. Doğduğu andan itibaren çevreyle iletişim kuran kişi bilmeden çevresini etkilemeye, değiştirmeye, yine bilinçli yada bilinçsiz olarak etkilemeye, kendini çevresine uyarlamaya yada çevresini kendi kurallarına uydurmaya çalışmaktadır. Bireyleşme süreci içerisinde oluşturulan kişilik, iletişim alışkanlık ve gayretleriyle ortaya konulur. Bilinen, duyulan, yapılanlar iletişim davranışlarıyla belirlenir. Bireyler arası ilişkinin aracı da iletişimdir. Anlamak, öğrenmek, anlatmak, başkalarına ulaşmak için iletişim kullanılır. (Usaluata, 1995: .5).

İletişimin başkalarını ikna etme konusunu Oskay Usaluata’dan farklı bir şekilde ele almaktadır,

İletişimde bulunmak için mutlaka sözel bir harekette bulunmak gerekmez. İnsan ile insanın karşılaştığı yada ilişki kurduğu her yerde, her durumda, her mekanda ayrı bir dil biçimi içinde kodlanmış iletişim süreci yaşanır(Oskay, 1994:.9). Bu yüzden “iletişimsizlik mümkün değildir(Demiray, 1994:.37)” ifadesi iletişimin özü haline gelmiştir.

2.2.İletişimin Tanımı

Dilimize Fransızca’dan gelen “communication” sözcüğü Latince’deki “communicatio” sözcüğünün karşılığıdır. Bunun kökenindeki “communis” kavramı birçok kişiye ya da nesneye ait olan ve ortaklaşa yapılan anlamlarını taşımaktadır.

Doğal bir insan davranışı olan iletişim, insanlık tarihiyle yaşıt sosyal bir faaliyettir. İletişimin birçok tanımı olmakla birlikte içinde yaşanan tarihsel süreçlerin siyasal yada toplumsal niteliğine koşut bir görünüm sunması şüphesizdir. Geçmiş dönemlerin iletişim tanımı ile günümüzün iletişim tanımı farklıdır.

En yalın ve mekanik tanımıyla iletişim, kaynaktan alıcıya iletişimin aktarılması sürecidir. İletişimi başlatan kaynağın egemenliğine dayalı otoriter nitelikteki bu süreç, tek yönlüdür. Çift yönlü iletişimde ise insansal paylaşım ve ortaklık kurma söz konudur.

Masterson ve Watson'a göre "İletişim, sayesinde dünyayı anlamlı kıldığımız ve bu anlamı başkalarıyla paylaştığımız insani bir süreçtir"(Mutlu. 1994:99).

Mutlu'nunda ifade ettiği gibi,iletişim başkalarıyla paylaşma isteği doğurmaktadır.

İletişimin başka bir tanımı ise iki birey arasında, bir göstergeler dizgesi aracılığıyla sağlanan (imge, mitos, jest, mimik vb.) her çeşit duygu, düşünce, bilgi ve anlam iletimidir(Özkök, 1982: 12-13).

Özkök'ün duygu düşünce ve bilgi anlamını,Mc Bride ise şöyle ifade etmektedir.

Mc Bride'a göre iletişim, yalnızca haber ve ileti alışverişi değil, görüşler, olgular ve verilerin iletimini ve paylaşımını kapsayan bireysel ve ortak etkinliklerdir (Usluata, 1951:15).

Bireysel etkinliklerin ortak etkinlikleri sağlayabilmesi için,toplumun kültürel kavramlarını da paylaşmaları gerekir.

İletişim, bireysel olduğu kadar toplumsal, başka bir deyişle de bireyselliği gereği toplumsallığı sağlayan bir insan faaliyetidir. Bireyin olduğu kadar, toplumun varoluşunun gerçekleşmesi iletişimle sağlanır (Özkök, 1985:11).

Toplumun iletişim kanalları için medya araçlarının teknolojik açıdan üretilebilmesi de bu kavramı güçlendirir.

Ünsal Oskay ise iletişimi geniş bir açıdan tanımlar: "İletişim, birbirlerine ortamlarındaki nesnelere, olaylar, olgular ile ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirlerine aktaran, aynı olgular, nesnelere, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce, duygu bildirimleridir (Oskay, 1992: 15).

İletişimin tek yönlü olması, kaynağın alıcıda istediği yönde değişim sağlamak için yürüttüğü etkileme sürecidir. Kaynağın, iletisini alıcıdan gelen tepkiye dayalı değiştirebildiği ve yeni bir iletiyi karşılıklı olarak oluşturduğu çift yönlü iletişim ise, etkileşim sürecidir. Kişiler arası iletişimin yetkinlik kazanmasında etkileşimli iletişimin önemli rolü vardır. Bu çerçevede iletişim, karşımızdakinin benliğini kabul ederek onu anlama faaliyeti olarak da tanımlanabilir.

2.3.İletişimin Temel Unsurları

İletişimin 126 ayrı ve değişik tanımını inceleyen Dance ile Larson süreç olduğu üzerinde ortak bir görüş belirlemişlerdir.İletişim her zaman için en azından üç öge gerektirir; Kaynak, mesaj ve hedef; ancak, ancak iletişim süreci kanalları ile etki yada işlemin de katılımı ile, beş etkenin tanımlanmasıyla gerçekleşmektedir. İletişim tarihinde süreç bir kaynağın istenen bir etkiyi yaratabilmek için hedefe iletilmek üzere hedefe mesaj üretmesi diye tanımlanır(Usluata, 1994:14-15).

Emre Kongar iletişim sürecinin beş unsurdan meydana geldiğini belirtmektedir.Bunlar sırasıyla, kaynak, mesaj, kanal, alıcı ve hedef'tir (Kongar, 1985: 249). Umberto Eco' da iletişim sürecinde kaynak, mesaj, kanal ve hedefin önemine değinmektedir(Umberto, 1991: 97).

En geniş şekliyle iletişim unsurları şunları kapsar:

Mesajın Kaynağı: Bir düşüncenin yaratıcısı veya bir mesajın geliştiricisi ve göndericisidir.

Mesaj: İletilecek bilgi, düşünceler, içerik veya konudur.

İletişimin Biçimi: Konuşma veya yazı dili mors alfabesi, uzaktan işaretle konuşma, dumanla işaret verme, müzik, resim, jest vs.

İletişim Kanalı veya Aracı: Basılı metinler, grafik göstergeleri, plaklar, filmler, radyo, televizyon, gazeteler vb.

İletişimin Hedefi: Bir mesajın gerçek veya potansiyel alıcısı, alıcılar yada dinleyicileri.

İletişimin Amacı: İletişimin başardığı şey veya sonuçları, mesajların kullanılışı.

İletişimin Etkileri: İletişimin başarılması, yada sonuçları; mesajları kullanıldıkları yerler (Lundberg, 1985:193).

2.4.İletişim Türleri

İnsanlar iletişim kurarken ortak birikimleriyle ilgili göstergelere başvururlar. Bu göstergelerin meydana getirdiği çeşitli iletişim şekilleri vardır.

2.4.1.Sözlü İletişim

"İletişim geri alınamaz-bir kez söylenen artık söylenmemiş sayılamaz, yalnızca değiştirilebilir," deyişi

sözel iletişimin önemini, sözel iletişime gösterilmesi gereken özenin bir anlatımıdır (Konuk, 1991:5).

Sözlü iletişim genel olarak en karakteristik durumunu yazının bulunuşu ve yaygınlaşmasından önceki toplum tiplerinde göstermesine rağmen, bu tür iletişimin hakim iletişim biçimi olmaktan çıkaran matbaanın icadı ve yaygınlaşmasıdır (Kaplan, 1991:3). Matbaanın icadı iletişimin temeli sayılabilir, bu temel günümüzde oldukça genellenmektedir. Sözlü iletişimin egemen olduğu dönemlerde kişisel ve yerel özellikler ve kimlikler daha baskındır ve iletişim, anında birebir ve yüz yüze ilişkiyle gerçekleştirilebilmiştir (Usluata, 1994: 52). Yüz yüze iletişimin en güçlü amacı bilginin sözel kaynağı, konuşma, başka bir deyişle dildir. Dilin gelişmesiyle düşünceler düzenlenmiş yeni düşünceler ortaya çıkmıştır. Dilin ortaya çıkmasıyla kişi bilinçlenmiş, toplumsal bir yaratık olmuştur. Dilin en önemli özelliği Chomsky için yaratıcılığı, başkalarının deyişle de üretkenliğidir. İnsanoğlu simgesel bir dil yaratır ve bunu kullanır; kullanırken de veriler kodlanarak iletişim araçlarıyla bir noktadan bir noktaya iletilen; veriler sözcüklerdir (Özkök, 1981:144).

Sözlü iletişimin egemen olduğu dönemlerde, söz söyleme sanatının oldukça önemli ve ustalık isteyen bir meziyet sayıldığı Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu dönemlerinde hitabet, bir sanat haline gelmiştir. Yazının yaygın bir şekilde kullanılmasına kadar geçen zaman süresi içinde, karşılıklı, söze dayanan iletişim şekli hakimdir.

Yazının yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte, sözlü iletişimin etkisi her ne kadar zayıflamış gibi görünse de, hala sözlü iletişim insanları bir arada ve birbirine bağlı olarak tutma gücüne sahiptir. Sözlü iletişimin büyük bir bölümü de sorun çözmeye yönelik değil de toplumsal ilişkiler kurmak yada sürdürmek üzere aile içinde, arkadaş topluluğunda vb. durumlarda kullanılmaktadır (Lundberg, 1985:258).

Sözlü iletişimin insanlar arasındaki bağları kuvvetlendirmesine karşılık yazılı iletişim araçları günümüzde bu bağları zayıflatmakta, insanlar arasında boşluk yaratmakta, hatta onları şu veya bu yolla birbirinden uzaklaştırmakta, araya mesafeler koymaktadır (Lundberg, 1985:252).

Lundberg'in düşünceleri, aşağıda aynı konuda tezleri olan Özkök'le örtüşmektedir.

Sözlü iletişim, bir ikna aracı olarak da radyo ve televizyon yoluyla iletilen konuşmadan daha etkindir. Radyo ve televizyon ile iletilen konuşma ise yazılı iletişim aracından daha etkilidir. Kısaca, kulağa seslenen iletişim, basit ve kısa malzemeler, göze seslenen iletişime oranla daha çok hatırdadır (Özkök, 1981:140-141).

2.4.2 Yazılı İletişim

Antik çağda insanlık yazının bulunmasıyla önemli bir aşama geçirmiştir. Sözlü gelenek yine simgesel çevrenin yeniden üretiminde önemli bir işlemi paylaşmaya hazırlanmaktadır. Yazılı ve sözlü araçlar bireyler ve kuşaklar arası iletişimde etkin bir görevi üstlenmektedir (Alemdar, 1981:16).

Şenyapılı'nın iletişime bakışı da şu şekildedir, Yazılı iletişimde, bilgi akışı çizgisel bir örgütlenmeyle gerçekleştirilmekte ve yazılı kültür mantıksal, disiplinli, akılcı bir yöntemi ve toplumsal örgütlenme biçimini öngörmektedir(Şenyapılı, 1981:92).

Sanayi devrimi ve sonrasına kadar geçen sürede yazılı iletişimin; radyonun toplumlarda etkili bir şekilde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte etkinliği azalmıştır. İşitselliğe ve görselliğe hitap eden kitle iletişim araçları yaygın bir şekilde toplum tarafından tercih edilince, yazılı iletişim araçları da önemini kaybetmeye başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri de yazılı iletişim araçlarının maliyetlerinde oluşan artıştır. Ayrıca televizyon radio vb. kitle iletişim araçlarının kullanımının ve tüketiminin yazılı iletişim araçlarına kıyasla kişiler tarafından tercih edilmesinin nedenlerinden bir diğeri de eğitim seviyesiyle ilgilidir. Yazılı iletişim araçları ekseriyetle okur yazar olanlara ve bu doğrultuda okumaya istekli olanlara uygun olurken, radio, televizyon gibi kitle iletişim araçları toplumun her kesiminden eğitim seviyesi farkı olmaksızın her birey tarafından yaygın olarak tercih edilerek kullanılmaktadır.

2.4.3 Görsel-İşitsel İletişim

İlkel toplumlarda iletişim söze dayalıdır. Görsel ve işitsel niteliktedir. Kabile toplumunda görsel değerlere ağırlık veren işitsel anlama dayalı bir yaşam egemendir (Özkök, 1981:140).

Günümüzde ise görsel ve işitsel anlamda kullanılan kitle iletişim araçlarından olan televizyon evreni kişinin ayağına getiren bir araçtır. Denilebilir ki ondan önceki diğer kitle iletişim araçlarından hiçbiri kişiyi olaylara bu denli tanık etmemiş; gerek ses gerek görüntü olarak çoğunlukla anında, olay ve kişilerle karşılaştırmamıştır. Bu bakımdan televizyonun hangi amaca ağırlık verirse versin kişiyi sürekli olarak kendine baktıran bir araç olarak kabul edilmesi zorunludur (Kaplan,1991:116).

Konuk ise aşağıda bu konuya ilginç bir yaklaşımla bakmaktadır ve iletişimin günümüz dünyasındaki önemine vurgu yapmaktadır.

Görsel ve işitsel kitle iletişim araçlarının günümüzde yoğun bir şekilde etkili olarak kullanılmasından doğan bazı sorunlarda vardır. Bu sorunlardan biri de iletilen mesajların tek yanlı olmasıdır. Bu tek yanlılıktan kasıt, yayını yapanların kendi çıkarları doğrultusunda bu işi yapmalarıdır. Bunun canlı örneği Körfez savaşında CNN'in yaptığı yayınlardır. Körfez savaşı canlı olarak yayınlanmasına rağmen asıl olup bitenler kitlelere ulaşmamıştır. Yusuf Kaplan bu olayı post-modern zamanların en belirgin özelliklerinden birisi olan tek yanlı bir “şov”, bir “gösteri” olarak ifade etmektedir. Oysa filmlerdeki savaşlar, Körfezdeki savaştan daha gerçekçi durmaktadır. Filmlerde her şey gözler önünde cereyan etmektedir. Filmlerdeki kahramanlar (iyiler ve kötüler) tüm çıplaklığı ile en azından metinsel düzlemde gözler önündedir. Oysa, Körfez savaşında sunulan kahramanların niteliği konusunda tüm televizyon izleyicileri ilüzyonlarla karşı karşıya bırakılmıştır. Bu olay kültür endüstrisinin nedeni ürkütücü boyutlar kazanarak zihinlerimizi ve özgürlüğümüzü tehdit ettiğini dolayısıyla bizi bütünüyle bir “şiddet” olgusuyla yüz yüze bıraktığını kanıtlamaktadır (Konuk, 1991:12).

2.4.4 Jest ve Mimiklerle İletişim

İletişim türleri içinde, sözlü, yazılı ve görsel-işitsel iletişimden başka bir de jest ve mimiklerle iletişim vardır. Jest ve mimiklerle iletişimde el, kol, yüz ve vücut hareketleri bir anlamda değişik anlamlara karşılık gelecek şekilde kodlanırlar. Kültür kodlarına benzer bir şekilde her hareket kültürden kültüre farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Kültürel boyuttaki jest ve mimikler yanında bir de evrensel, jest ve mimikten bahsedilmektedir. Mim tiyatrosu da denilen “pantomima” ve sessiz sinemanın özellikle Charlie Chaplin'in ilk filmleri evrensel jest ve mimik diline örnek gösterilebilir (Tolan, 1991:12).

Mimiğin iletişimdeki işlevi bireyleri uyarmaktır. Bir konuşma sırasında konuşan kimselerin uyardıkları coşkular genellikle yetersizdir böyle bir durumda, dinleyicilerden gerekli dürtü ve uyarımı sağlayan ve iletişime yön veren, konuşmacının yüz ifadeleridir. Konuşmakta olan bir kimsenin niyet ve dilekleri, kullandığı kelimeler kadar yüz ifadelerinden anlaşılır. Satıcılar genellikle müşterinin iki kaşının arasını hedef alarak konuşmaya çalışırlar (Tolan, 1991:405-406).

Birlikte yaşayan insanlar, iletişimlerinde geniş ölçüde jestlere başvururlar. Anlam verilen bütün fiziki hareketler ve duruşlar bu iletişim biçimine girmektedir. Jestler bazen konuşmanın yerine kullanılırlar. Sağır-dilsizlerin yada hakemlik ve demiryolu

makasçılığı gibi bazı mesleklerde zorunlu olarak kullanılırlar. Bazen jestler sözlü konuşmayı tamamlamak veya onu vurgulamak için bilinçli olarak büyük ustalıkla kullanılırlar. Bu; aktörler, avukatlar, büyücüler, tellallar, öğretmenler vs. gibi anlatma ve inandırma sanatlarında yetişmiş kimselerde görülür (Lundberg, 1985:207). Bununla birlikte toplumda yaygın bir şekilde kullanılan jestler de vardır. Bunlara birçok insan başvurabilmektedir.

İletişim araçları olarak jestler, toplumsal şartlandırmanın bir parçası olup, olağan karşılanmaktadır. İnsan jestlerinin birçoğu son derece görenekleşmiştir ve anlamlarını kültürel tanımlar aracılığıyla kazanırlar. Örneğin Amerikalılar bir selamlaşma biçimi olarak el sıkışırlar. Polonezyalı'lar ise karşılaştıklarında arkadaşlarının eliyle yüzlerine vurarak selamlaşırlar. Bazı Eskimo kabilelerinde de ziyaretçiyi dostça bir biçimde karşılamamanın yolu ellerini yaladıktan sonra önce kendi yüzüne, sonra misafirlerin yüzüne sürmektir (Aziz, 1982:2).

2.4.5. Sanatsal İletişim

Entellektüel bir yetenek ve birikimin neticesinde ortaya çıkmış eserler aracılığıyla sanatçı ile sanat izleyicisinin kurduğu iletişimidir. Sinema, tiyatro, opera, vb. faaliyetler bireylerde bilişsel ve duygusal açıdan ilişki kurarlar. Sanat eserlerini oluşturan göstergeleri tanımlayarak bunların birbirleriyle ilişkilerini ve işlevlerini belirlemeye çalışan gösterge bilimciler göre sanat eserinin özsel niteliği önemli değildir. Göstergibilim sanatla gerçekten ilgili değil, daha ziyade anlamla ve kavrama şekilleriyle ilgilenmektedir (Berger, 1996:36). Sanatsal esere anlam kazandırma sadece sanat üreticisinin tekelinde değildir. Sanat izleyicisi de sanat eserine anlam kazandırmaya ortaktır. Anlam, iletide düzgünce paketlenmiş bir şekilde bulunabilecek mutlak, sabit bir kavram değildir. Anlamlandırma etkin bir süreçtir (Fiske, 1996:69). Bu süreçte sanat eseri, birçok kez yeniden üretilir. Sanat ürünleri çoğaltabildikleri ölçüde kitleselleşirler. Sanatçı ve sanat ürünü, kitle kültürünün bir parçası olduğundan da meta olarak değer görür. Ticari kar amacıyla Hollywood Sinemasında olduğu gibi endüstrileşen sanat toplumun değil sistemin esenliğine hizmet ettiğinden yönlendirmeci işlevi önem kazanır.

İletişim araçlarıyla yaygınlaşan yeni kitlesel sanat şekilleri medyatik iletişim alanına girmektedir.

2.4.6. Medyatik İletişim

Kitle kültürünün meydana gelmesinde ve yaygınlaşmasında rol alan medya olgusu, günümüz kapitalist toplumlarında pahalı ve karmaşık teknik donanıma ve geniş bir kadroya sahip olan yayın kuruluşlarının yanı sıra aynı zamanda ekonomik, siyasal ve kültürel gücü de ifade edebilmektedir.

Medya, sistemin yaşamsal devamına katkıda bulunurken kendisi de sistemden beslenen ekonomik bir gücü temsil etmektedir. Bu gücün görünürdeki kitle iletişim olan temel işlevinin dışında ticari, politik ve sanatsal alanlarda da faaliyetleri vardır. Medyatik iletişimde gazete, dergi, basılı yayınlar, radyo, televizyon gibi görsel ve işitsel araçlar kitlesel özellikleriyle ön plana çıkmaktadırlar. Kısa sürede geniş kitlelere ulaşımı sağlayan televizyon en etkili iletişim aracıdır. Medyatik iletişimin ideolojik ve kültürel boyutta güdüleme özelliği vardır. Marksist kuramcılara göre, iletişim araçları sınıf farklılıklarını gizleyerek ya da yönetici sınıfın düşüncelerinin savunuculuğunu yaparak sınıf çatışmalarını ve siyasi platformdaki değişimleri önlemek gayretine girmektedirler (Berger, 1996:22).

Medya kurumları, devamlı tutarlı bir ideoloji ile toplumsal yapıyı, yönetilen sınıfları tahakküm altına alınmalarına kendi rızalarıyla katılımları aracılığıyla yeniden üreten ve farklılaştıran bir dizi müşterek duygusal değerler ve mekanizmalar üreterek hegemonyacı bir işlev görürler (Shoemaker, 1997:116).

İletişim araçları aynı zamanda kitleleri tüketime kışkırtan bir işlev taşımaktadır. Kapitalizmde, reklam medyanın hayat kaynağıdır. Medya varolan egemen ve alt kültürlerin motiflerini kullanarak “kitle kültürü” şeklinde ifade edilen yeni bir kültür meydana getirmiştir. Kitle kültüründe olgular öz anlamlarını büyük ölçüde yitirmişlerdir. Kitle iletişim araçlarının asıl malzemesi olan haber, gerçek anlamı ve işlevinden uzaklaşmış ve bir gösteriye dönüşmüştür. TV haberlerinin akıcı ritmi ve kalabalık gündemi, izleyici kitlesinde bellek körelmesine neden olmaktadır. Haberi eğlencelik ve animasyon yanı sıra algılayan izleyici kitleler, tekrarlar söz konusu olduğunda haberin içeriğine duyarsızlaşırlar (Özkök, 1982:47).

Günümüzde medyanın kurguladığı dünyanın dışında farklı dünyaların varolabileceğini ifade etmek bile artık olanaksız duruma gelmiştir.

2.5. Kişiler Arası İletişimin Önündeki Engeller

Sağlıklı bir iletişim kurabilmek için kişiler arası iletişimin önündeki engellerin ortadan kaldırılması konusu önem taşımaktadır.

Kişiler arası iletişim, kaynak kişilerle hedef kişiler arasında karşılıklı olarak gerçekleşen yazılı, sözlü yada sözsüz duygu ve düşünce aktarımlarıdır. Bu tür iletişimin temel ilkesi etkileşimdir. Kişiler arası iletişim, toplumsal yaşamdaki bireylerle varolur. Bireylerin kişisel özellikleri, sosyoekonomik konumları, yakınlık dereceleri ve toplumdaki egemen değer yargıları iletişimin belirlenmesinde rol oynar. Kişiler arası iletişimin önündeki engeller ise, iletişimi yaralayan yada öldüren bireysel yetersizlikler ile ekonomik ve toplumsal eşitsizliklerdir (Özkök, 1982:91).

2.5.1. Bireysel yetersizlikler

Kişiler arası iletişimde başarılı olabilmenin yolu kişinin düşünüp hissettiğini başkalarına en uygun şekilde anlatabilme kabiliyetine sahip olmasıdır.

Anlatabilme becerisi, sözel ve bedensel iletişimin eşgüdümlü olarak kullanılması ile olanaklıdır. Çoğu insan kullandığı sözcüklerin duygusunu mimiklerine ve ses tonuna yansıtmaz. Konuşmada kullanılan sözcüklerin söylem hataları da iletişimi olumsuz yönde etkiler öte yandan ortamına zamanına ve insanına göre uygun sözcükler seçmemek de iletişimi engellemektedir. Kişiler arası iletişimde bireye özgü fiziksel etmenlerin yanı sıra psikolojik etmenlerde engelleyici rol oynar (Özkök, 1982: 91-93).

2.5.2. Sosyoekonomik Farklılıklar

İnsan sebep ve sonuçları olan bir yaşam içerisine girerek, doğduğu andan itibaren içinde yaşayacağı ortamın sosyoekonomik gerçeklikleri tarafından kuşatılır. Sosyoekonomik açıdan farklı sınıflarda bulunan insanların kurmuş oldukları iletişim onların güç ve otorite ilişkilerindeki konumlarını belirleyebilmektedir.

2.5.2.1. Güç ve Otorite İlişkileri

Ekonomik güç, toplumsal yaşama yansiyarak otoriteyi de beraberinde getirebilmektedir. Örneğin çok zengin bir konumda bulunmak aynı zamanda güçlü olmaktır şeklinde toplumda yaygın bir kanı vardır.

“Güç” olgusu, siyasal sistemlerde organize bir egemenlik aracı olarak işlem görür. Mülkiyet ilişkileri bağlamında ekonomik değer olarak kabul gören her şey, bir güç ögesidir. “Güç” olgusu, otorite kurmayı meşrulaştırır otoritenin doğal kabul görmesini ardındaki temel neden, ekonomik, mesleksi vb. diğer donanımlarından edindiği gücü toplumsal kesimlere değer yargısı biçiminde sunarak kendini meşru kılmaktır (Özkök, 1992:94).

2.5.2.2. Kitle Kültürü ve Teknolojik Yalnızlık

Kitlesel nitelik taşıyan iletişim ürünleri, bireylere yaşam ve kişilik modelleri sunabilmektedir. Özellikle sinema sanatçılarının filmlerde aldıkları rollere göre toplum tarafından algılanarak, toplumda yaşayan bireylerin sanatçıların bu rolleriyle kendileri arasında bir özdeşim kurdukları söylenebilir. Eski Türk filmlerinde sıkça rastlanan kötü adam (Erol Taş), bıçkın delikanlı (Cüneyt Arkın); babacan patron (Hulusi Kertmen) vb. tipler özellikle televizyonun yaygın olmadığı dönemlerde sinema salonları sayesinde kitleselleşmişlerdir denilebilir.

Bireylerin örnek tipler ve markalar ile özdeşleşme amacı, küresel dünyadaki anlamlandırmaya yöneliktir. Sahip olduğu ölçüde mutlu olabilen günümüz insanının sahip olma şansı sınırlı olsa da isteme hakkı sınırsızdır. Bu duyum doyumsuzluğun sarmalındaki bireyi umutsuzluğa tutsak etmiştir. İnsanların ben merkezci bireyselliğinin sonu, teknolojik yalnızlaşmayı getirmektedir. Bu günün insanı, gündelik yaşamında giderek birbirleriyle daha az yüz yüze gelmektedir. Makine yolu ile iletişim, birçok ortamda insansal iletişimin yerini almıştır. Örneğin Banka Memuru ile iletişim kurma zorunluluğu bankamatik'ten para çekilmesi ile ortadan kalkmıştır. Toplu yaşam olanaklarını giderek ortadan kaldıran teknolojik gelişmeler bireysel yalnızlığın yaşam alanlarını geliştirmiştir. Walkman , Cep telefonu Pc. Vb. sadece bireysel kullanım yönelik teknolojik araçların üretilmesi, kamuya, aileye ve diğer toplu yaşam alanların da ortak kullanıma yönelik araçların üretiminden vazgeçilmesini öngören, bireysel tüketimin arttırılmasına yönelik bir senaryodur. Günümüz

insanı az konuşan, az gülen ve az düşünen kimliği ile mekanik soru ve yanıtların evrenine bağımlı olarak teknolojik yalnızlık sürecini yaşamaya başlamıştır(Bıçaklı: 15).

BÖLÜM III

KİTLE İLETİŞİMİ;KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ İŞLEVLERİ VE ETKİLERİ

3.1.Kitle ve Kitle Toplumunun Özellikleri

Kitle iletişimi ve kitle iletişim araçları kavramlarını açıklamadan önce, bu kavramlar içerisinde bulunan “kitle” ve “kitle toplumu” kavramlarını açıklamanın konumuzun daha net olarak anlaşılması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Kitle iletişim araçları ve kitlesel dağıtıma konu olan kitle ile kitle toplumu anlatılmak istenmektedir.”kitle” kavramın, iletişim anlamında yeri nedir ve “kitle toplumu” kavramı nedir? Sorularına cevap aramaya çalışalım.

Kitle iletişimi kapsamında kitlenin özelliklerini Denis Mc Quail, şu şekilde ifade etmektedir:

“Ortak bir çıkar çerçevesinde oluşmuş bireylerin oluşturduğu bütündür. Bu ortak çıkar, bireyleri özdeşleşmiş bir davranışa ve aynı amaca yöneliktir.Bununla birlikte kitleyi oluşturan bireyler birbirlerini tanımazlar ve aralarında çok sınırlı bir ilişki vardır. Eylemleri birbirlerine yönelik değildir. Bu bireylerin örgütlenme düzeyleri çok düşüktür yada hiç örgütlü değildirler. İzleyicilerin düzeni süreklilik kazanmamıştır. Ne bir öndere nede bir kimlik duygusuna sahiptirler (Quail, 1969:93-94).

Kitle toplumu Sanayi Devriminin bir ürünüdür. Sanayi Devrimi ve sonrası üzerinde yapılan çalışmalar tarandığında kitle toplumunun özellikleri şöyle sıralanmaktadır (Quail, 1969: 86-92):

1. Sayısal değişimler
2. Çeşitli özelliklerde toplumların bir arada barınması
- 3.Toplumsal ilişkilerde çözülme,
 - a) Toplumsal ilişkilerin insancıl olmayan bir biçime dönüşmesi,
 - b)Dayanışma düzeyinin düşmesi,
 - c) Kurarlarla değerler arasındaki çelişkilerin ortaya çıkması.

Bu özellikleri kısaca açıklayalım. Sayısal değişmelerin en önemlisi nüfus patlaması olarak nitelenen değişimdir. Diğerleri ise kitle iletişimi açısından oldukça önemli olan büyük

kentlerin ortaya çıkışıdır. Üçüncü bir sayısal değişme görünümü ise ortalama ömür süresindeki yükseliştir. Burada önemli olan, sayısal değişmelerinin insanın dünya görüşü üzerindeki etkileridir.

Kitle toplumu, sadece sayılarla ifade edilebilecek bir toplum değil, sayılardan çok, esas özelliği, dayanışma şekilleri, kültürel alışkanlıklarıyla birlikte çeşitli özelliklerin de iç içe barındığı bir toplumdur.

3.2. Kitle İletişimi

İletişimin içerisinde yer alan kitle iletişimi iletişim teknolojisinin ürünleri olan kitleye yönelik araçlarla yapılan kesimdir. Daha açık bir deyimle, iletişimin yazılı basın, sinema film, radyo ve televizyon ile yapılmasıdır. Bu araçlar ile bir mesajın bir yerden (kişi, kurum, topluluk gibi) geniş kitlelere aktarılması işlemi yada faaliyeti kitle iletişiminin kapsamına girmektedir (Kaya, 1985:2).

Kitle iletişimi, uygarlığımızın oldukça yeni bir olgusudur. Modern iletişimi yazılı basının gelişmesi ve okumanın bireyselleşmesi ile başlatmak mümkündür. Okumanın bireyselleşmesi, ilginç bir biçimde bilgi, haber ve kültürün üretim ve dağıtımının birliktelik gerektiren (kollektif) bir çabayla gerçekleşmesinin de başlangıcı olmaktadır. Kitle iletişimi olgusuna kavuşmak için belirli ön koşulların oluşmuş olması gerekmektedir. Bu koşulların birincisi, yazılı mesajları geniş kitlelere sunabilmek için basın tekniklerinin ortaya çıkmış olmasıdır. İkincisi ise kitlesel olarak üretilen basılı iletişim metinlerini (gazeteleri) tüketecek bir kitlenin bulunmasıdır. Böyle bir tüketici kitlenin varolma koşullarından birisi ürünü (gazeteyi) sürekli satın alabilecek belirli bir gelir düzeyinde bireylerin sayısının yeterli olmasıdır. Diğer, bu kitle hem okumayı olanaklı kılacak, okuma merakını arttıracak, gereksinim haline getirecek bir eğitim düzeyinde bulunmalıdır. Hem de okumayı sürekli kılacak toplumsal nedenler bulunmalıdır (Ozankaya, 1980:161).

Kitle iletişim araçları sadece bireylerin toplumsallaşmasına yardım ettiği için değil, aynı zamanda topluma, bütün bir insani gelişmeye yönelmekte yardımcı olduğu için gerekli ve kaçınılmazdır (V Reddi, 1991:347).

İletişimin toplumsallaşma boyutu, kitle iletişim araçları sayesinde meydana gelmektedir.

Kitle iletişim araçları kıtalar arası mesafeleri son derece kısaltarak adeta yok etmiş eski ulusal sınırlar ve ulusal egemenlik kavramlarının anlamlarını yitirmesine yol açmış:

mekan farklılıklarını ve uzaklıklarını yok ederek öğrenmeyi herkes için mümkün kılan yeni eğitim teknolojilerinin gelişmesine neden olmuştur (Şenyapılı, 1981:51-52).

3.3 Kitle İletişim Araçlarının İşlevleri

“İşlev” sözcüğü medyanın ne yapması gerektiği, gerçekte ne yaptığı ve amaçlarının ne olarak görüldüğü konularını kapsar (Burton, 1995:82). Çağdaş ve demokratik toplumlarda medyanın sosyal dengelerde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasında dördüncü güç yada sac ayağı konumunda tanımlanması bu işlevlerin en büyük ifadesidir.

Literatürde kitle iletişiminin işlevleri üzerinde yapılmış pek çok sınıflandırmaya rastlamak mümkünse de, bunlar arasında popüleritesi açısından UNESCO Komisyonunca hazırlanan ve kısaca “MacBride Raporu” olarak bilinen çalışmaya değinilebilir. Söz konusu raporda, kitle iletişiminin şu sekiz işlevinden söz edilmektedir (Kaya, 1985:15-16).

Haber ve bilgi sağlama işlevi: Medya temelde olaylar ve koşullar hakkında haber ve bilgi aktararak, ulusal ve uluslar arası koşulların anlaşılmasını, bilerek tepkide bulunmasını sağlamaktadırlar.

Toplumsallaştırma İşlevi: İnsanların toplum içinde varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan toplumsallaşmanın sağlanması, toplumun maddi ve manevi temellerinin topluluk üyelerine aktarılması ve aktarılanların onlar tarafından öğrenilmesi medyanın toplumsallaştırma işlevi olarak anılmaktadır.

Güdüleme işlevi: Topluların kendilerine belirledikleri amaçları açıklayıp, özendirerek, bireyin toplum yaşamında olduğu gibi bu amaçlar için gösterilen çabalara da katılmasını sağlama işlevi, güdüleme diye tanımlanmaktadır.

Tartışma ortamı hazırlama işlevi: Medya, hazırlayabileceği tartışma ortamı ile bireylere aktarılan toplumsal değer ve amaçlara açıklık kazandırmakta, gelişmelerine katkıda bulunmaktadır.

Eğitim işlevi: Medya bilgi aktarırken, doğal olarak, toplumun üyelerinin bilgi düzeylerini, yetenek ve becerilerini daha üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır.

Kültürün gelişmesine katkı işlevi: Kültürün gerek tanımı ve geliştirilmesinde, gerekse de kültür mirasının korunmasında medyanın önemli görevleri vardır.

Eğlendirme işlevi: Medya toplumsal yaşamın baskıcı temposuna kapılmış bulunan bireylere, hoşca zaman geçirme, dinlendirme olanaklarını daha ucuz ve çeşitlilik içinde sunabilmektedir.

Bütünleştirme işlevi: Medyanın işlevlerini yerine getirmesiyle toplumdaki bireyler, gruplar arasında ilişkileri geliştirip, onların toplumlarını olduğu kadar, birbirlerini de tanıması

ve anlaması için bir ortam sağlanmaktadır. Böylece medya bütünleştirici bir işlevi de yerine getirmektedir.

Medyanın işlevlerini toplumsallaştırma işlevi, siyasal işlev, ekonomik işlev, enformasyon işlevi biçiminde dört temel unsur üzerinde genelleyen Bukart ise, siyasal işlev tanımlamasında şu açıklamada bulunmaktadır (Burkart, 1983:40). Demokratik bir düzende kitle iletişim araçlarının en temel işlevi, kamuoyunun oluşturulmasıdır. Kitle iletişim araçları kamuoyu oluştururken, toplumdaki mevcut görüş ve fikirleri ayırım yapmaksızın duyurma ve inceleme sorumluluğuyla çevreden gelen girdilere cevap vererek siyasi düzenin korunması yönünde bir işlev görmektedir. Siyasi sistemi algılanabilir bir şekle indirgemek ve böylece siyasi bilinçlenmeyi sağlamakla da yükümlü görülen kitle iletişim araçları, bu arada eleştiri ve kontrol görevini de üstlenmektedirler. Bu da kitle iletişim araçlarına, toplumsal dengelerde yasama, yürütme ve yargı güçlerinden sonra dördüncü güç olma imkanını sağlamaktadır.

Sonuç olarak medyanın asıl önemi, gördüğü işlevlerle daha iyi tanımlanabilmektedir (Graeme, 1995:82-85). Bu doğrultuda kitle iletişiminde üzerinde en çok tartışılan boyut, kitle iletişimin sonuçlarına ve etkilerine yöneliktir. Bir başka deyişle medya geniş topluluklar üzerinde onların ilgilerini cezp etmek de, görüş ve davranışlarını etkilemede etkin güç unsuru olarak görünmektedir.

3.4. Kitle İletişim Araçlarının Etkileri ile İlgili Görüşler.

Kitle iletişim araçlarının etkileri ile ilgili kurumsal araştırmalar sonunda, bu araçların topluma etkileri konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu görüşler iki grupta toplanmaktadır: Kitle iletişim araçlarının etkilerinin olumlu olduğunu ileri süren görüşler ile etkilerinin olumsuz yada sınırlı olduğunu ileri süren görüşler mevcuttur.

İletişim araçlarının olumlu etkileri ile ilgili görüşler özellikle batılı toplum bilimciler Schramm, Millikan, Ashima ve Lerner tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüşe göre, kitle iletişim araçları ile toplumlar istenilen yönde etkilenerek toplumsal değişme sağlanabilir. Kitle iletişim araçları, uygun araçlar seçildiğinde ve diğer koşullar yerine getirildiğinde toplumda yapılmak istenen değişikliklerde; bireyin yenilenmesinde, yeni aşama isteklenmesinde etkili olabilirler. Kitle iletişim araçları ile teknik beceriler topluma yayılabilir, yeni iş alternatifleri hazırlanabilir. Ayrıca, kitle iletişim araçları toplumun ufkunu gözetleyerek, topluma bilmediği, görmediği yerler, yeni yaşam biçimleri vb. İle ilgili bilgiler vererek geleneksel toplumdan modern topluma geçişi sağlarlar. Kitle iletişim araçlarının

dikkati odaklaştırdığı da belirtilmektedir. Bu, geleneksel toplumun kitle iletişim araçlarına yönelmesini sağlayarak, ulusal kalkınma ve modernleşme gibi sorunlar üzerinde odaklaşmış bir kamuoyu yaratabilir (Aysel, 1982: 61-70).

Kitle iletişim araçlarının etkilerinin sınırlı olduğu görüşü de özellikle Klapper, Hyman, Rogers ve diğerlerince benimsenmektedir. Bu görüşe göre, kitle iletişim araçlarının toplumu tek başına değiştirici değil, kurulu toplumsal ve ekonomik düzenin pekiştirilmesi ve güçlendirilmesi biçiminde etkisi vardır.

Kitle iletişim araçlarının topluma etkileri de şöyle belirtilmektedir:

Kitle iletişim araçlarının bireyi etkilerken başka bir birey yapma gücü yoktur. Yani etkin (aktif) olan bir kişiyi edilgen (pasif), edilgeni de etken yapamazlar. Ancak istekliler uyarılabilir. Klapper'e göre bireyin algıladığı ya da öğrendiği şey kendi görüşlerini destekleyen iletilerdir.

Kitle iletişim araçları (özellikle radyo-televizyon) kimi koşullar yerine getirilir, kimi değişkenler denetim altına alınırsa gelişmekte olan ülkelerin toplumsal gelişmelerine ya da modernleşmelerine yardımcı olabilecek etkili bir iletişim sağlayabilirler (Aynı:53, 70-76).

3.4.1 Kitle İletişim Araçlarının Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri

Medyanın bireyler, toplumsal gruplar ve bir bütün olarak toplum üzerinde yapabileceği etkiler konusunda, birbirinden çok farklı, hatta kimi zaman birbirleriyle taban tabana zıt görüşler ileri sürülebilmektedir. Bazı düşünürlere göre medyanın bireyler, toplum kesimleri ve toplum üzerindeki etkileri bilmeden, istemeden ve bir kasıt olmaksızın kendiliğinden oluşabilmektedir. Fakat, yapılan bir çok araştırma sonucunda ortaya konan bulgular farklı şekillerde olabilmektedir.

Modern medya araçlarının ve özellikle de televizyonun bu doğrultudaki gücünü hiç kimse inkar edemez. Televizyon, bireylerin “simgesel çevrelere hükmetmede çok etkin bir güce sahiptir. Televizyon ile ilgili olarak gerçekleştirilen “**içerik analizleri** ve “**kanaat-davranış araştırmaları**”, televizyon programlarının aile, eğitim, iş, yaş ve cinsiyet, doğum ve ölüm gibi bir çok toplumsal gerçeklikler konusunda deforme edici etkilerinin olduğunu;

programlarda sergilenen mesajların toplumdaki suç işleme eğilimlerini tahrik edici ve şiddet olaylarını arttırıcı doğrultuda etki yaptığını olanca açıklığıyla ortaya koyabilmektedir.

Öte yandan, bazı araştırmacılar da ilgilerini, “medyanın önemli bir bilgi yayma, geniş halk kitlelerini bilgilendirme aracı olma” niteliği üzerinde yoğunlaştırırlar. Böylesi araştırmacılara göre medya, toplumdaki bireylerin, eğitim ile ilgili eşitsizliklerden ve toplumsal kesimler arasındaki öteki bir takım sosyal ve ekonomik farklılıklardan doğan bilgi eksikliklerini-açıklarını gidermede oldukça önemli görevler yerine getirir. Bu değerlendirmenin kısmi bir gerçeklik payı olmasına rağmen, toplumdaki gerçeklikleri tümüyle yansıtmaktan uzaktır. Bu konuda McQuail’in (Barrett & Braham, 1995: 94) “medya bir taraftan bazı açıkları kapatırken, öte yandan var olan gediklere bir çok yenilerini ekler.”

Özetle, kitle iletişim araçları bireylerin bilgi, kanaat, tutum, duygu ve davranışları üzerinde büyük oranda bir etkileme gücüne sahiptir. Yalnızca bireyler değil, onların yanı sıra toplumsal gruplar, organizasyonlar, toplumsal kurumlar, kısacası bütün toplum ve kültür kitle iletişim araçlarının gücünün etkileme alanının sınırları içindedir. Klapper, medyanın toplumu değiştirme doğrultusundaki etkilerini 3 ana kategori içinde toplar (Barrett & Braham, 1995: 84):

1. Değiştirip dönüştürme,
2. Önemsiz değişiklikler yapma,
3. Kuvvetlendirme.

McQuail’in de belirttiği gibi (Barrett & Braham, 1995: 100), bazı düşünürlere göre genelde kitle iletişim araçları ve özelde de televizyon, kurulu endüstriyel düzenin kültürel kolları gibidir. Onlara göre kitle iletişim araçları, bireylerin sahip oldukları istedik doğrultudaki duygu, inanç, düşünce ve davranışları üzerinde onları tehdit etmek, zayıflatmak, değiştirip başka şekle sokmak gibi olumsuz yönde bir etki yapmaz. Tam tersine, onları koruma, kuvvetlendirme ve dengeleme amaçları doğrultusunda hizmetlerde bulunur. Bu ve benzeri değerlendirmeler, istisnai nitelikteki bazı ender durumlar için geçerli olabilir. Fakat kesinlikle tüm gerçekliği yansıtan genel geçer bir genelleme olarak kabul edilemez.

3.4.2 Kitle İletişim Araçlarının Sosyalleşmeyle İlgili Etkileri

Kitle iletişim araçları işlevsel açıdan yalnızca bir iletişim aracı olarak kalmaz. Bunun yanı sıra çok önemli bir eğitim aracıdır da. Özellikle de geniş halk kitlelerinin eğitimi açısından çok önemli hizmetler yerine getirebilir. Bir başka anlatımla kitle iletişim araçları, çok etkin bir sosyalizasyon (toplumsallaştırma) ajanıdır Scannell'in de (1992, 13) belirttiği gibi, basın ve yayın araçları, kültürel üretim sisteminin çok önemli bir parçasını oluşturur. Bununla da kalmaz bunları geniş halk kitlelerine yaymak, onlara öğretmek, öğrenilenlerin de içselleştirilmesine yardımcı olmak gibi işlevlerde de bulunur. Bu iletişim araçları, üretilen kültür ürünlerini insanların yaşam alanlarının ta içlerine, evlerine, oturma odalarına kadar taşırlar. Aynı ileti içinde, çok farklı insanlara, çok sayıda ve farklı mesajları iletebilme gücü ve yetisine sahiptirler.

Genel anlamıyla sosyalizasyon süreci, toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi süreci olarak tanımlanabilir. Bir başka anlatımla sosyalizasyon bir öğrenme sürecidir. Bu süreç içinde bireyler hangi durumlarda nasıl davranacaklarını öğrenirler. Yine bu süreç içinde bireyler, sahip oldukları ya da toplum tarafından kendilerine verilen rollerin ve bunların sonucu olarak sahip olunan statülerin gerektirdiği davranış biçimlerini, toplumun ve öteki bireylerin kendilerinden beklentilerini öğrenirler.

Birey, toplum ve kültür açısından taşıdığı önemin büyüklüğü nedeniyle sosyalizasyon konusunu biraz daha ayrıntılı bir şekilde incelemek yararlı olacaktır. Sosyalizasyon süreci içinde birey kendi toplumunun bir üyesi olmayı; toplumu tarafından kabul gören davranış örüntülerini, insanın davranışlarına yön veren, bunları belirleyip şekillendiren temel toplumsal ve kültürel değerleri, normları öğrenir. Öğrenmekle de kalmayıp bunları içselleştirip kendisine mal eder ve bu değer ve normlar doğrultusunda davranmaya başlar. Daha öz bir anlatımla, bu süreç sayesinde birey toplumu ile bütünleşir, toplumunun bir parçası haline gelir. Bu bütünleşme, bireyin kendi kimliğini yitirmesi, kişiliğinin yok olması demek değildir. Bireyin, toplumunda kabul gören bir insan kimliğine kavuşması demektir.

Sosyalizasyon yada toplumsallaşma dediğimiz bu süreç, bireylerin varlığı kadar toplumların varlığı bakımından da hayati bir önem taşır. Toplumların varlığının sağlıklı bir şekilde sürmesi ancak sosyalizasyon sürecinin sağlıklı bir şekilde sürmesi ile mümkün olur.

Büyük Türk düşünürü ve Türk sosyolojisinin babası Ziya Gökalp'in de belirttiği gibi, bu süreç sayesinde yetişkin kuşak yetişmekte olan kuşağa duygu ve düşüncelerini aktarır (Tezcan, 1988: 26). Bir başka anlatımla, önceki kuşaklardan devralınıp geliştirilerek yaşatılan toplumsal ve kültürel birikim bu süreç sayesinde yeni nesile aktarılıp, onlara öğretilir. Görüldüğü gibi sosyalizasyon bir bakıma eğitim sürecidir.

Genel anlamda insanlığın, özel anlamda da ulusların toplumsal ve kültürel varlıklarının yaşatılması, yeniden üretilerek (geliştirilerek) yeni kuşaklara aktarılması; daha öz bir anlatımla “Öğrenme-Yaşatma-Geliştirme-Aktarma” işlemlerinin zincirleme devam ederek ulusal ve evrensel mirasın sonsuza kadar yaşatılması bu süreçle gerçekleşir. Bütün bu süreç sayesinde ki (Jary & Jary, 1991: 585-6);

1. Bireylerin bilişsel (zihinsel ve zeka bakımından) gelişmesi,
2. Bireylerin ahlaki ve moral kimlik kazanması,
3. İnsanın kişiliğinin ve benliğinin gelişmesi (bireysel ve sosyal kimlik kazanımı),
4. Bireyin içinde bulunduğu grubun değer, norm ve temel tutum-davranış örüntülerini öğrenmesi, bunları içselleştirmesi,
5. Genel anlamda ise içinde bulunulan fiziki ve sosyal çevrede kabul gören ve beklenen; bunun da ötesinde bu çevrelerle iletişimin sürdürülebilmesi için zorunlu olan her türlü yetenek ve yeterliliğe sahip olabilmesi mümkün olur.

Kitle iletişim araçlarının bireylerin sosyalizasyonu ve eğitimi ile kültür ürünlerini üretimi ve yaygınlaştırılması konusunda her zaman olumlu işlevler yerine getirdiğini söylemek de mümkün değildir. McQuail'in de vurguladığı gibi (Barrett & Braham, 1995: 96), bazı durumlarda medya, farkında olarak ya da olmadan bireylerin sosyalleşmesini engelleyici doğrultuda bir etki de yapabilmektedir. Hatta bir çok araştırmacı medyanın toplumun kültürünü yozlaştırıcı, bireylerin kişiliklerini bozucu etkilerini sıklıkla vurgulamaktadırlar.

Konu bu boyuttan ele alındığında kitle iletişim araçları, kültürü geliştirmek-yaşatmak, bireylerin sağlıklı kişilik geliştirmelerine katkıda bulunmak şöyle dursun; tam tersine ulusal kültürü yıpratıp zayıflatıcı, bireylerin kişiliklerini ve ruh sağlıklarını bozucu nitelikte bir etki de yapabilmektedir. Okulda eğitimcilerin, aile de ebeveynlerin ve öteki toplumsal kontrol

(sosyalizasyon) ajanlarının öğrettikleri-aşladıklarının tam tersini ön plana çıkartarak, özellikle çocukları ve gençleri çelişkiler içine sürükleyebilmektedir. Bu durum ise, toplumun mevcut değer ve normlarından sapma olarak tanımladığımız sapkın davranışları, körükleyip arttırıcı bir etki yapabilmektedir. Bütün bu olup-bitenler de, bireyler arası ilişkileri düzenleyen toplumsal değerleri, normları, davranış kalıplarını yıpratarak, hatta yok ederek toplumun ve kültürün geleceğini tehdit edici bir boyuta ulaşabilmektedir.

Ayrıca, kitle iletişim araçlarının bireylere “*örnek rol modelleri*” sunduğunu da bilmeyen yoktur. Özellikle belli yaş dönemlerindeki bireylerin, özdeşim kurarak kendilerini geliştirmek arayışı içinde oldukları da herkesçe bilinen bir gerçektir. Hatta bireylerin bu özdeşim kurma eğilimlerinin yalnızca çocuklarla ve gençlerle sınırlı kalmadığını da sosyologlar, psikologlar ve eğitim bilimciler tarafından gerçekleştirilen araştırmalar ortaya koymaktadır. Dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda, ortalama bir insanın, günde asgari birkaç saatini televizyon karşısında harcadığı da sanırım herkesçe bilinmektedir. Bütün bu gerçekler hatırdan tutulduğuna, amaca uygun olarak kullanılmayan, ya da kitle iletişim araçları etiğinden sapmış bir şekilde işlev yapan iletişim araçlarının ve özellikle de televizyonun ne kadar güçlü bir silah olabileceği bütün çıplaklığıyla gözler önüne serilebilir.

3.5. Kitle İletişim Araçlarının Çocuklar Üzerindeki Etkileri ile İlgili Görüşler

Kitle iletişim araçlarının tüm dünyada kazandığı yaygınlık ve ulaştırdıkları iletilerin hemen her eve girmesi özellikle Batılı ülkelerde yaygın araştırma konusu olmuştur. Ailece ya da yalnız izlenen bu araçların çocuğun pek çok zamanının aldığı açıkça kanıtlanmıştır. Hatta bazı araştırmalarda özellikle Batı ülkelerinde çocuk parklarının televizyon alıcıları önüne kurulduğu ve ailelerin de buna destek olduğu ortaya çıkarılmıştır (Tokgöz, 1978: 187).

Çağdaş kitle iletişim araçları bugün, küçük yaştan itibaren çocuklara açık kalmakta, çocuklar, ailenin izleme alışkanlıkları ve kendi kişisel özellikleri ölçüsünde bu araçları benimsemektedirler. Kısaca, günümüzün çocuğu kitle iletişim araçları arasında büyümektedir.

Çocuğun toplumsallaşması bakımından daha önce yapılmış bulunan araştırmalarda hep ailenin ve okulun etkisinin önemi üzerinde durulduğu halde, bugün artık, yakın çevreninde kitle iletişim araçlarında toplumsallaşma etkenleri olarak alınması zorunlu olmuştur. Özellikle son yapılan araştırmalarda televizyonun çocuğun toplumsallaşması

yönünde aile kadar etkili olduğundan söz edilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde bu araçların gelişmiş ülkelerdeki gibi etkinliğinden söz edebilmek, araçların toplum üzerindeki benimsenme ve yaygınlığı ölçüsünde anlamlıdır. Ancak, gelişmekte olan ülkelerde de araçların yaygınlıkları her geçen gün artmaktadır. Çocuk nüfusunun kalabalık olduğu bu ülkelerde, çocuk toplumsallaşmasına, artan ölçüde, yeni bir boyut olarak girmişlerdir (Aynı: 185-187).

“Şiddet hareketleri” çocuklar için çok ilgi çekicidir. Ama çocukların büyük çoğunluğu böyle hareket etmemektedir. Suç sayılabilecek şiddet hareketlerinde bulunan çocuklar, gerçekten, içlerinden pek az çıkmaktadır. Vurucu – kırıcı şiddet hareketlerinden söz eden şeylere bakmakta, ama sonra gidip futbol oynamayı tercih etmektedirler. Veya bu şeylere büyük bir tutkulukla merak salmakta, (bunları okuyarak) kendilerine eziyet etmiş bulunan kişilere bu çeşit hareketlerde bulduklarını tasarlayıp, hayallerinde içlerini boşaltmakta, ama kötü bir sonuca yol açacak işlere girişmemektedirler. Yahut, “hırsız-polis” veya haydutçuluk oyunu oynarken bunlardan gördükleri davranış kalıplarını zararsız ve saldırgan- olmayan biçimlerde kabullenmektedirler. Kitle haberleşme araçlarından suç ve şiddet teknikleri öğrenip, kendileri veya arkadaşları ile birlikte suç işlemiş olan çocuklar çok az çıkmaktadır.

Sonuç olarak kitle iletişim araçları, her geçen gün, artan ölçüde, çocukları kendine bağlamakta, ulusal kültürleri aşan evrensel nitelikteki iletileri ile kültürel normlarını etkileyip değiştirmektedir, diyebiliriz. Özellikle, görsel-işitsel ağırlıklı araçlara yönelik bağımlılık, izleme kolaylığı ile birlikte artmaktadır.

3.6. Kitle İletişim Araçlarının Kişiler Üzerindeki Etkileriyle İlgili Görüşler

İletişim tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın varolması ile ortaya çıkan iletişim olgusunun temelinde, paylaşma ihtiyacının giderilmesi gerçeği yatmaktadır. İlk çağ insanının bir av öyküsünü başkalarına anlatmak için mağara duvarlarına çizdiği resimler, başarılı geçen bir avdan sonra ateşin çevresinde yapılan danslar, komşu kabilelerle haberleşmek için belki de yeni reisin seçiminden duyulan mutluluğu paylaşmak amacıyla göğe gönderilen renkli dumanlar, gemicilere yol gösteren fenerler, ressamın tuvaline yansıttığı renkler ve çizgiler, bestecinin notalarla kurduğu ortaklığın neticesinde doğan besteler, sinemacının fikrini belgeleyen filmleri, balerinin duygularını yansıttığı hareketleri, pandomimci'nin biraz da esrar perdesiyle gölgelendirdiği jest ve mimikleri; hepsi, paylaşma ihtiyacının giderilmesi için başvurulan iletişim yollarıdır.

Yaşamak da başlı başına iletişim faaliyetlerini kapsayan bir olgudur. Doğduğumuz andan itibaren çevremizle sürekli iletişim, etkileşim içine gireriz. Bilinçsizce çevremizi etkilemeye, değiştirmeye; yine bilinçsizce etkilenmeye, değişerek çevremize uyarlanmaya başlarız. Bu çift yönlü etkileşim, hayat boyu sürer gider. Yaşadığımız sürece zekamızı, kültür ve birikimimizi, kişiliğimizi iletişim alışkanlıklarımız ve iletişim çabalarımızla ortaya koyarız. Duygu ve düşüncelerimizi başkalarıyla yine iletişim yoluyla paylaşıyoruz. Anlamak, anlatmak, öğrenmek, başkalarına ulaşabilmek için de iletişime başvururuz. Denilebilir ki iletişim, beşikten mezara kadar hep bizimledir ve bizim için hava kadar hayati bir ihtiyaçtır. İletişimi, temel prensibi paylaşım, etkileşim ve ortaklık kurmak olan, çeşitli semboller ve araçlarla dünyayı daha yaşanılır kılan, ileti alışverişine dayalı sosyal bir süreçtir, diye tanımlayabiliriz.

İnsanoğlu, varolduğu günden bugüne dek iletişim kurmak için çeşitli araçlara başvurmuştur. Kendi gelişimine paralel olarak kullandığı araçlar da gelişmiş; sürekli gelişen iletişim araçları birbirini tamamlamış; ancak birisi, diğerinin yerini alamamıştır. İletişimin en yalın, en ilkel araçlarından biri kabul edilen işaretlere, kelimelere dayalı olan yazı ve konuşma dilinin yanı sıra, beden dili ile sözsüz anlatımlar (jestler, mimikler, dokunma, cevap vermeme, sessiz kalma gibi davranış ve tutumlar; dans, resim, v.b.) da yüzyıllar boyunca kullanıla gelmiştir.

Teknolojik gelişimin tabii sonucu olarak gelişen ve elektronikleşen iletişim araçları, iletişime sürat ve kolaylık sağlamakla kalmamış; aynı zamanda iletişimi, kitle iletişimine çevirmiştir.

Günümüzde posta, telgraf, telefon, faks gibi haberleşme araçları; gazete, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçları; uydular, bilgisayarlar (İnternet ve e-mail) birer iletişim aracı olarak iletişimin ayrılmaz parçaları durumuna gelmiştir. Bu elektronik iletişim araçları, günümüzde, kurduğu haberleşme ağıyla kültürü de yaygınlaştırmış; dünyamızı Mc.Luhan'ın deyiimiyle "küresel bir köy"e dönüştürmüştür.

Kitle iletişim araçları, genel bir tanımla "kitlesele bir boyutta ileti dağıtabilen araçlar" (Özkök, 1985:93) olarak tanımlanabilir.

Tarihî açıdan bakıldığında kitle iletişim araçları, tiyatro; gazete, kitap, dergi, broşür gibi yazılı basın; sinema, film, radyo, televizyon, plak, kaset, CD, bilgisayar gibi iletişim

teknolojisindeki gelişmelerin ürünü olan araçlar, günümüze gelinceye değin hızlı bir gelişim göstermişlerdir.

Günümüzde toplumsal varoluşu gerçekleştirerek ortaklık yaratmak, bu varoluşu ve ortaklığı sürdürebilmek için kitle iletişimimine; dolayısıyla kitle iletişim araçlarına ihtiyaç vardır. Çünkü kitle iletişim araçları, uzmanların ortak bir noktada birleştikleri üzere, sahip olduğu özellikleriyle alıcı kitlesi üzerinde yarattığı etki ve etkileşim süreci sonunda toplumsallaştırmayı gerçekleştirmeye muktedir araçlardır.

Kitle iletişim araçlarının etkileri fert açısından ele alındığında ise;

1. "Bilgi ya da görüşü kapsayan etkiler,
2. Tavrı ya da duyguyu kapsayan etkiler,

Davranış üzerine etkiler" olarak üç ana başlık altında inceleniyor.(Usluata, 1994:84)

3.7. Gelişmekte Olan Ülkelerde Kitle İletişimi ve Eğitimi İlişkisi.

Gelişen teknoloji ile birlikte iletişim teknolojisinin ulaştığı dev boyutlar, yalnızca teknolojilerin üretildiği toplumları değil, gelişmekte olan toplumları da etkilemiştir. İletişim teknolojisindeki hız, ulaştığı dev boyutlu özellikler, teknoloji transferi iletişim araçlarını tüm toplumlarda yaygın ve etkili duruma getirirken; gelişmeye amaçlayan toplumların ilgisini daha da artırmıştır. Ancak, şunu hemen belirtmek gerekir ki “ iletişim alanındaki yatırımların giderek büyümesi ve kullanılan teknolojilerin karmaşıklaşması yer yüzündeki dengesizliği artırıcı bir etken haline dönüşmüştür. Bu yapı içinde söz konusu kaynaklar bir yandan sanayileşmiş ülkelerde yoğunlaşırken, öte yandan da bu sektörün ürettiği mal ve hizmetler gelişmiş ülkeler için önemli bir dış satım kaynağı yaratmaktadır (Özkök 1982: 94).

Günümüzde, ekonomik, toplumsal ve kültürel alanda gelişmiş ülkeler düzeyine çıkmak, değişmek ve gelişmek tüm toplumların başlıca isteği olmuştur. Toplumsal değişme ve teknolojik yeniliklerin benimsenmesi arasındaki ilişki üzerine yapılan son araştırmalar değişimde teknoloji faktörünün ancak bağımlı bir değişken olabildiğinin göstermiştir. Diğer teknolojik araç ve olanaklar gibi kitle iletişim araçları da toplumsal değişimde bağımsız bir değişken sayılamayacaklardır (Oskay, 1978:1).

Gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde kitle iletişim araçları bugün ülke sorunlarının çözümünde yararlanılan araçlar olmuşlardır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler bu

araçlardan yararlanarak toplumsal gelişmede ve ona bağlı olarak eğitimde ilerlemeler sağlamak amacıyla bu araçlardan yararlanmaya özen göstermektedirler. Araçların geniş kitlelere yayılabilme ve her türlü yöntemle göze kulağa seslenebilme özellikleri araçlarla verilenleri daha da etkili kılmaktadır. Sinema, radyo, televizyon, video, teyp, bilgisayar, internet, plak, cd, gibi araçlar bugün klasik eğitime yeni boyutlar kazandırmış, özellikle halk eğitiminde etkin olarak kullanma çabalarına girişilmiştir.

Bireysel yada toplumsal, hangi alanda olursa olsun var olan toplum yapısına ilişmediği sürece, “kitle iletişim araçları kitledeki tutumları değiştirmekten çok onları pekiştirmektedirler.” Bir başka deyişle, kitle iletişim araçlarının hangi ülkede olursa olsun bazı etkileri olduğu açıktır. Ancak, bu etkiler, her teknolojik araçta olduğu gibi aracı kullanan insan yada toplum ögesinin taşıdığı özelliklere ve dünya görüşüne bağlıdır. (Aynı : 10-11).

3.8. Kitle İletişim Araçlarının Özellikleri

1. Kitle iletişim araçları, sosyal statüsüne göre herhangi bir farklı yaklaşım oluşturmadan çok sayıda insana aynı iletiyi, aynı anda ulaştırabilmektedir.
2. Kitle iletişim araçları, yayınları ile belirli bir süreklilik ve düzenlilik (yayın periyodu) gösterir.
3. Kitle iletişim araçları, sürekli ve düzenli yayınları ile toplumda kendilerine karşı bir talebin oluşmasına neden olurlar; bu talep, zamanla alışkanlığa, hatta ihtiyaca dönüşür.
4. Kitle iletişim araçları ile aktarılan iletiler, belge niteliği ve değeri taşıdığı için inandırıcılık ve alıcıyı ikna etme özelliğini de kazanmaktadır.
5. Özellikle radyo ve televizyon, iletiyi olay anında aktarabilme özelliğine sahiptir.
6. Kitle iletişim araçları ile gerçekleşen iletişim sürecinde, geri besleme imkânı yoktur; bu nedenle, alıcının tepkisi anında ölçülememektedir.

Kitle iletişim araçlarının fonksiyonları üzerinde ilk kez duran Laswell (1960), bilgi verme, ikna etme ve toplumsallaştırma fonksiyonlarından söz etmektedir. Wright (1961), kitle iletişim araçlarının bu fonksiyonlarına eğlendirme fonksiyonunu eklemiştir; Boulding (1962) ise bu fonksiyonların yanı sıra, malları tanıtmaya fonksiyonunun önemini vurgulamıştır (Aziz, 1982:2).

Aziz (1982:2), Riwers ve Schramm'ın (1969) görüşlerine katılarak kitle iletişim araçlarının fonksiyonlarını;

1. "Haber verme, eğitme, eğlendirme,
2. Dış dünyayı görmemizi sağlama,
3. Kültürün toplumumuzdan, bizden sonraki toplumlara ve nesilden nesile geçişini sağlama,
4. Eşya ve hizmetlerin tanıtılmasına, satılmasına yardım etme,
5. Dışımızda oluşan fırsat ve çağrılara karşılık verme ile sosyal hareketlerde genel rızaya ulaşma arasında bağ kurmamıza yardım etme" olarak sınıflandırmıştır.

Kitle iletişim araçları, bu fonksiyonları gerçekleştirirken doğal olarak alıcı üzerinde de bir etki yaratır. İletişim, her şeyden önce bir bilgi alışverişidir. Bu alışverişten amaçlanan da anlamak, anlatmak, öğrenmek ve eğitim görmek ihtiyaçlarının giderilmesidir. Bu ihtiyaçların giderilmesi amacıyla başlatılan iletişim sürecinin sonunda yaşanan olgu, etkileme ve etkilenme; yani etkileşimdir.

Araştırmacılar, kitle iletişim araçlarının etki alanlarını;

1. "Fert, grup ya da örgüt düzeyinde etkilenme,
2. Sosyal kurum düzeyinde etkilenme,
3. Toplum düzeyinde etkilenme,
4. Kültür düzeyinde etkilenme" olarak gruplandırmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının etki türleri;

1. "Tavır ile düşünce değişiklikleri,
2. Ferdî ve toplu tepkiler,
3. Gündem belirleme,
4. Toplumsallaştırma,
5. Denetim,
6. Gerçeği tanımlama,
7. Egemen ideolojinin sürdürülmesi" olarak sınıflandırılmaktadır. (Usluata, 1994:84)

Kuramcılar kitle iletişim araçlarının etkilerinin fert ve toplum açısından ne yönde olduğu konusunda ortak bir görüşe sahip değiller; konu ile ilgili tartışmalar, günümüzde de sürmektedir. Kimi araştırmacılar kitle iletişim araçlarının fert ve toplum açısından etkilerinin olumlu olduğunu savunurken kimi olumsuz olduğunu, kimileri ise sınırlı olduğunu savunmaktadırlar.

Araştırmacılar, hangi görüşü savunurlarsa savunsunlar sentez olarak ortaya çıkan ortak bir görüş var: Kitle iletişim araçları, bilgi, görüş ve düşüncelerin paylaşılmasını sağlayan; sosyal örgütlenmeyi güçlendiren; kamuoyu oluşturan; insanın anlama, anlatma, öğrenme ve eğitim görme gibi temel ihtiyaçlarını karşılayan; insan ilişkilerini değiştirip geliştiren; yeni davranış ve tutum kalıplarını, görüş ve düşünce akımlarını yaygınlaştıran en etkin iletişim araçlarıdır.

3.9. Eğitim Ve Öğretimde Kitle İletişim Araçlarından Yararlanma

Günümüzde hızlı gelişen teknoloji ve bunun getirisi olan bilginin üretimi ve transferi, yaşadığımız çağın en belirgin özelliği olmuş ve bu nedenle de yaşadığımız çağ “bilgi çağı” adını almıştır.

Bir ülkenin çağdaşlık göstergesi sanat ve teknolojiden eşit düzeylerde yararlanılmasıyla mümkündür (Tepecik, 2002:1).

Bilginin üretimi ve transferi teknolojisindeki gelişmelerin hızla artması ve yaygınlaşması, tüm toplumsal yapıyı etkilediği gibi eğitim alanını da baştan sona etkilemektedir. Bu teknolojinin merkezinde ise bilgisayarlar yer almaktadır.

Günümüzde, özellikle gelişmiş ülkelerde kitle iletişim araçlarından eğitimde yararlanma oldukça yaygınlaşmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde bunları izleme; eğitimde, özellikle yetişkin eğitiminde göze ve kulağa seslenen bu araçların sağladığı olanaklardan yararlanma çabası içine girmişlerdir. Bu araçların klasik eğitim getirdiği yeni boyutlar, yaygın-yetişkin eğitiminde etkin olarak kullanılması yaygınlaştırmıştır. Geniş kitlelere seslenen araçlardan ilki olan radyo, kitle iletişim araçlarının eğitimde kullanılmasını ilk kez olanaklı kılmış, radyo ile eğitim yapılmıştır. Televizyonla ise, radyonun elektronik ses olanağına elektronik görüntü eklenmiş, bu araç çok ilgi görmüştür (Aziz, 1975:31).

Öğretme ve öğrenme süreçlerinde bilgisayarlar; bilgisayar öğretimi, bilgisayarlarla öğretim ve bilgisayar destekli öğretim olmak üzere üç değişik biçimde kullanılmaktadırlar. Bilgisayar öğretiminde öğretilecek olan bilgisayarlar ve kullanımı iken bilgisayarlarla öğretimde ise öğretme – öğrenme süreçlerinin bilgisayarlarca yönetilmesi söz konusudur. (Namlu, 1993:3)

Bilgisayar destekli öğretim ise; bir kursun ya da dersin bilgisayar kullanılarak oyunlar, özel dersler ve alıştırmalarla işlendiği, öğrencilerin belli hedeflere ulaşana dek bilgisayarlar yardımıyla yönlendirildiği ve kontrol edildiği durum olarak tanımlanmaktadır. (Demirel ve Ün, 1987:31).

İnsanlık tarihi göz önüne alındığında, teknolojik gelişmelerin en hızlı olduğu ve gelişen bu teknolojinin de toplumların hemen her kesiminde yaygın olarak kullanıldığı çağımızda, tüm bu teknolojik gelişmelerden sanat ve sanat eğitimi de yoğun bir şekilde etkilenmiştir.

Sanatçılar kendilerini ifade edebilmek, duygu ve düşüncelerini aktarabilmek için hep yeni yollar ve materyaller aramışlardır. Tarih boyunca sosyolojik ya da teknolojik tüm gelişmelerin sanatçıların eserlerine yansydıkları görülmektedir.

Günümüzde bilgisayarların çoklu ortam (Multimedya) özellikleri ile pek çok araç ve gereci bünyesinde taşıdıkları söylenebilir. Bununla birlikte, bilgisayarlar teknolojisinin ve ürünlerinin şaşırtıcı derecede gelişmesi ve özellikle Batı ülkelerinde sanat eğitime adaptasyonu ile geleneksel araç gereçle aralarında bir takım kavramsal ve teknik farklılıkları da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, bilgisayar ve bağlı ekipmanların sanat alanındaki potansiyelleri genelde tahmin edilenden çok daha fazladır.

Bugün sanat eğitiminde bilgisayarlar ve ekipmanlarının, öncelikle her öğrencinin az ya da çok kendisinde var olduğu düşünülen yaratıcılığını ön plana çıkartmak için son derece uygun araçlar olduğu gözlenmektedir. Bu teknolojiye sahip okulların öğrencileri, kendi çektiği fotoğrafları, İnternet yoluyla elde ettiği resimleri ya da tarayıcı (scanner) yoluyla aktardığı fotoğrafları / biçimleri bilgisayar ekranına taşıyabilmekte ve malzeme olarak kullanırken aynı zamanda hemen her türlü sanat aracını bir arada kullanabilme, kesme yapıştırma ve neredeyse sonsuz renk seçeneklerini de kullanabilmektedir.(Tuna, 2003:27).

Sanat eğitim ve öğretiminde bir araç olarak bilgisayarlar, yöntem ve yaklaşım farklı olmak şartıyla ilköğretim okulu öğrencilerinden, yüksek öğrenim öğrencilerine kadar geniş bir yelpazede kullanılma imkanına sahiptirler.

Özellikle ilköğretim okullu öğrencilerinin daha önce bu yönde herhangi bir eğitim almamışlar ise orta öğrenim öğrencilerinin de bilgisayar destekli sanat çalışmalarına öncelikle “karalama” çalışmaları ile giriş yapması önerilmektedir (Chia ve Duthie, 1994:1999). Karalama çalışmaları, bilgisayarların öğrencilerin gözünde korkulacak bir şey olmadığını öğretilmesi açısından önemli bir çalışma aşamasıdır. Bu aşamada Mouse kullanımından, çeşitli çizgilerin etkilerini değerlendirmeye, silip baştan yapmaya varıncaya değin başlangıç için azımsanmayacak deneyimler elde edebilirler.

Karalama – çizgi çalışması; çocukların hem teknolojik oryanasyon ve bilgisayarın özelliklerini öğrenmeleri bakımından, hem de bilgisayarın şaşırtıcı sanatsal yeteneklerini keşfetmeleri açısından faydalı olduğu düşünülmektedir.

Çizgi ve karalama çalışmalarından sonra öğrenciler biçimler oluşturmaya yönlendirilebilirler. Biçimleri renklendirmek, çeşitli dokularla kaplamak, ayrıca biçimler ve yüzey arasındaki espas ilişkilerini ayarlamak, öğrencilerde bir kompozisyon düşüncesine ve çözümlemesine doğru bir yönelime götürecektir.

Gel (1997:135), Sanat Eğitimde Kullanılan Yöntemler başlıklı bildirisinde, bilgisayar destekli sanat eğitimine sanat eğitimine değinerek; bilgisayarlarla yapılacak resim çalışmalarında, başlangıçta oyun içinde öğrenmeler elde edilirken, ileriki sınıflarda resim analizlerinde; elemanların analizi, parçalar arasındaki ilişkiler, parçaların bütünle olan ilişkisi konusunda veya renk analizlerinde kalıcı öğrenmelerin elde edilebileceği ve bu yolla bireylerin sanat yapıtlarından daha fazla haz duyarak iyi birer sanat tüketicisi olma yolunda gelişme kaydedebileceğinden bahsetmektedir.

Eğitime yönelik teknolojik araçların eğitsel yararlarının yanı sıra, öğrencinin scanner, CD yazıcı, printer gibi paylaşımaya açık araç ve gereci kullanmasıyla, birlikte çalışabilme ve sosyal ilişkiler içinde olma becerisini kazanacağını ifade eden (Kirschenman,2001:12), bilgisayar ağıyla öğrencinin bilgiyi üreten, alan ve eleştiren bir yapıya sahip olacağını belirtmektedir.

Bilgisayarlar, görsel sanatlar için gerekli pek çok araç gereçten biridir. Öyle ki; çizim, resim ve hatta baskı resim teknikleri için kullanılan geleneksel araçların yapabileceğinin tümünü bünyesinde taşırlar. Her ne kadar bu özelliğinden dolayı, bilgisayarların geleneksel

araçların yerini alacağı akla geliyorsa da, asıl önemli olan görsel ilgi ve ilişkilerin keşfedilmesi açısından faydalı bir araç olarak desteklenmesi gerektiğidir (Hooton, 1988:1).

Bilgisayarların resim-iş eğitimi dersi içerisinde, doğrudan bir tasarım yapma aracı olarak öğrencilerin kullanımına sunulmasının yanı sıra; öğretmenin bir ders anlatma aracı olarak kullanımı da mümkündür. Öğretmen, daha önceden hazırladığı konuyla ilgili CD lerini Data Show kullanarak tüm sınıfa gösterebilirken, Internet yoluyla tüm sınıfı dünyanın diğer ucundaki müzelere, sergilere götürebilme ve öğrencilerin yapıtlarını web ortamında sergileme olanağına da sahip olacaktır (Tepecik ve Tuna, 2002:12).

Sonuç olarak bilgisayarlar, sadece tasarım uygulama amaçlı değil interaktif eğitim - öğretim modelleri yoluyla, bu konuda hazırlanmış CD'lerle çeşitli sanat eserleri; dönem, tarz, sanatçı gibi sınıflamalarla, ilgili ünitelerde bilgisayarların çoklu ortam özelliği kullanılarak değerlendirilebilirler.

Resim-İş dersi atölyelerinde, bilgisayarlarla birlikte, resim tarayıcı (scanner), CD yazıcı, dijital kamera, renkli yazıcılar ve Internet bağlantısı kullanılarak sanat eğitiminin hedeflerine uygun başarılı ve kaliteli eğitim yapmak da mümkündür.

Uygulama çalışmalarında , kolaydan zora doğru bir yöntem izlenerek, öncelikle karalama çalışmalarına yer verilmelidir. Kolay biçimler oluşturma, renklendirme ve daha sonra kesme, ekleme, çıkartma ve kompozisyon oluşturma gibi konulara yer verilmelidir.

Alan öğretmenlerinin, hizmet içi eğitimden geçirilerek, bilgisayar destekli tasarım konusunda çağdaş bilgilerle donanması sağlanmalıdır.

Sanat eğitimi içerisinde bilgisayarlar, öğrencinin el becerilerini kaybettirmeyecek düzeyde, görsel ilgi ve ilişkilerin keşfedilmesi açısından ve onların sanatsal cesaretlerini arttırıcı faydalı bir araç olarak kullanılması gerekmektedir.

3.10 Kitle İletişimin Etkileri Üzerine Araştırmalar.

Kitle iletişim araçlarının modern toplumlara katkılarının anlaşılabilmesi için yapılan araştırmalarda pek çok boşluklar bulunmasına karşın bazı ilerlemeler de kaydedilmiştir. Denis

Mc Quail, iletişim araçlarının etkilerinin araştırıldığı elli yılı aşkın süreyi üç aşamada incelemektedir:

19. Yüzyılın sonundan 1930'lara kadar süren 1. aşamada iletişim araçları, Avrupa ve Kuzey Amerika'da görüş ve inançları biçimlendiren, yaşam alışkanlıklarını değiştirebilen, davranışların yönlendirilmesinde etkin olan, bazı dirençlerle karşılaştığında bile siyasi sistemi belirleyen önemli bir güç olarak değerlendirilmekteydi. Böyle görüşler, bilimsel araştırmalara değil, popüler basın, sinemanın, radyonun ilgi görerek izleyici topluluklarının toplumun geniş kesitlerine doğru hızla yaygınlaşmasının ampirik gözlemlenmesine dayandırılmaktaydı.

1940'lardan 1960'lı yılların başına kadar uzanan ikinci aşama, ABD'de kitle iletişim araçlarının gelişmesi, kitle iletişiminin etki ve etkililiğine ilişkin belirli sorunlara ampirik yönteminin uygulanışıyla biçimlenmiştir. Lazarsfeld'in, Berelson ve ekibinin, Lovland ve ekibinin, Trenaman ve Mc Quail'in araştırmaları oldukça etkili olmuştur. Kitle iletişim araçlarının (araştırmaların çoğunun yapıldığı dönemde mevcut araçlar radyo film ve baskıdır) bireysel kanaatleri, tutumları yada davranışları değiştirmede doğrudan katkıları pek olmayacağı gibi suç işlenmesinin, saldırganlığın veya beğenilmeyen diğer sosyal olgularında doğrudan nedeni olmadıkları ortaya çıkmıştır. Klapper, "Kitle iletişimi izleyici topluluğunda görülen etkilerin gerekli ve yeterli nedeni değildir, birtakım ana öğeler aracılığıyla işlev görmektedir." diyerek ikinci aşamanın sonuçlarını özetlemiştir. Araştırmalar, elbette değişik iletişim araçlarının hiç etkileri olmadığını göstermemiştir; ancak başka toplumsal olguların öncelikli geldiğini belirlemiş ve iletişim araçlarının gücünün var olan toplumsal ilişkilerin yapısı ile, kültür ve inanç sistemi çerçevesinde yerini bulduğunu ortaya çıkarmıştır.

Halen sürmekte olan üçüncü aşamada ise kitle iletişiminin, özellikle televizyon ve uzun süre ihmal edilmiş olan gazetelerin etkileri üzerine yeni düşünce ve kanıtlar birikmektedir. "Hiç etki" (no-effects) bir ders olarak öğrenilmiş ve benimsenmiştir. Önceki inançların yerini daha alçak gönüllü beklentiler almıştır. Sosyal konum ve izleyici topluluğunun etkiye önceden hazır ve açık bulunuşu önemli değişkenler olarak belirlenmiş olduğundan şimdi daha uygun biçimde ölçülebilmektedirler. Kısacası bu dönemde, varolan bulgulardan, alternatif araştırma yaklaşımları üretilmektedir (Mc Quail, 1973:48-51).

BÖLÜM IV

4.1. Sanat Eğitimi

4.1.1. Tanımı

Sanat eğitimi , okullarda bugün yer alan Resim-İş dersi karşılığı kullanılmak istenen bir tanımdır. Sanat eğitimi yeni bir tanım olarak bilim çevrelerince benimsenmiş görünse de bunun; tanım, kavram ve kapsam olarak tam yerine oturduğu söylenemez. Resim-İş dersi, sanat eğitimi, sanat öğretimi, estetik eğitim, temel sanat eğitimi, sanat yoluyla eğitim, sanata doğru eğitim gibi birçok tanım ve kavram, ülkemizde oldukça yerleşmemiş bir durumu sergiler.

Sanat eğitimi, genel anlamda güzel sanatların bütün alanlarını kapsayan okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitim sürecidir (Boydaş, 1996)

4.1.2. Amacı

Sanatın insan yaşamındaki önemini vurgulayan, bir başka yaklaşım son yıllarda oldukça yaygınlık kazanmıştır. İnsan beynini sağ ve sol iki yarım küre olarak ele alan araştırmacılar, sağ yarım kürenin artistik, sol iki yarım kürenin analitik eylemlerle ilgili olduğunu ileri sürerler. Görsel ve uzamsal işlevlerle yükümlü sağ yarım kürenin sanatsal eğitime olarak verilmediğinde yarı beynin işlem dışı kalması yanında, kişinin yaşamın bu en önemli deneyiminden yoksun kalacağı vurgulanmaktadır (San, 1990:5).

Demek ki, sanat hem bilgi birikimi ve hem de deneyim olarak okullarda öteki konu alanları gibi kendi amaçlarını gerçekleştirmek için varolmalıdır.

Sanat eğitiminin amaçları sanatın kendinden kaynaklanan değerlerinin kişinin sanatsal ve kültürel gereksinimine katkısı yönünde saptanmalıdır.

Bu doğrultudaki bir sanat eğitiminin amaçları, şöyle sıralanabilir:

1- Sanata ilişkin en önemli özellik anlatımdır. Kişinin çok öznel iç görüşü, imgeleri, düşünceleri ve duyguları sanat ile görselleşir. Bu çok özel dünyanın dışı dönüşmesi, bir başka deyişle anlatımı; başkalarının bu anlamda anlatımının anlaşılması insan için bir gereksinimdir. Hangi sanat formu olursa olsun yaratma eylemi anlatılmak isteneni izleyici iletmeye amacını güder. Bu aynı zamanda üretilen aracılığı ile anlatımların paylaşılması istenmesidir. **Öyle ise sanat eğitimi çocuğa ve gence sanat aracılığı ile iletişim kurma olanağı verir.**

Simgeler, mecazlar aracılığı ile kurulan bu iletişim bağına üretici ve tüketici olarak çocuğun elinden almak onu bu çok güçlü deneyimden yoksun bırakmaktır. Aynı zamanda usunun bütün boyutlarıyla beslenmesine ve gelişmesine engel olmaktır.

2- Sanatsal anlatımı, onun özel dilini kullanmayı öğrenen kişi aynı zaman da bu dil yardımıyla geçmiş ve çağdaş sanat yapıtlarına değer yargısıyla ulaşabilir. Gördüğü yapıtları niteliksel olarak ayırır. Sanatın insana kazandırdığı bu niteliksel zenginlik, değerlerle düşünme gücü her yapıt incelemede biraz daha gelişir. Buna görsel duyarlılık ya da görsel okur yazarlık denilebilir. **Sanat eğitimi kişiye görsel okur-yazarlık kazandırır.**

3- Çevremizi saran yalnız doğa ve sanat yapıtları değildir. İnsana renk, çizgi, biçim doku uzam (mekan) gibi değerlerle ulaşan daha pek çok nesne bu ortamda yer alır.

Bunların kimisi sanat yapıtı olarak nitelenirken bir kısmı da estetik açıdan değerlendirilmeye alınır. Ancak, sanat değildirler. Sanat eğitiminin bir başka işlevi de sanat yapıtlarına olduğu kadar çevreye ve her türlü görsel nesneye bir başka boyutta esteti ölçülerle ulaşmayı sağlamaktır. Bu, sanat yapıtlarından seri üretime, tanıtımdan paketlemeye, mimarlık yapıtlarından çevre düzenine, televizyondan sinemaya, iç dekorasyondan giyime kadar her şeye, kendi özel oluşumları içinde sanat olarak ya da sanat gibi değerlendirmeye, yaklaşmak demektir.

Bir başka deyişle bir sanat yapıtını eleştirirken kullanılan nitelendirme ve değerlendirme dili ile bu yapıtlara yaklaşımdaki eleştirel tavır; kültürel çevreyi oluşturan öteki nesnelere

yaklaşımındaki eleştirel tavır aynıdır. Bu iki tavır birbirine karıştırılmadan ancak, özellikle ikinciler hiç ihmal edilmeden sanatta öğretim yapılmalıdır (McFee, 1970). **Sanat eğitimi kişiye, niteliksel ayırmsamaya yönelik eleştirel düşünme kazandırır.**

4- Değerlerle düşünmeyi, nitelikleri ayırmsamayı öğrenen kişinin estetik açıdan bakış ve görüş alanı genişler. Beğenileri, tek boyutta kalan, yalnız kendi bildikleri ve sevdiklerini güzel sayan insanlar yerine geniş düşünen insanlar yetiştirmek sanat eğitiminin amaçları içinde yer alır. İçinde yaşanılan kültüre, öteki kültürlere, geçmişe ve çağdaşa aynı değerle ilgi, bilgi ve sevgiyle yaklaşım gelişmiş bu görsel yetiye ve geniş anlamda sanatsal düşünmeye bağlıdır. Her yenilgiye kapalı uslar yerine, her yeniliğe açık bireyler yetiştirmek bu yolla olur.

Kişilerde niteliksel ayırmsama, beğeni, değer yargısı ve giderek eleştirel tavır gelişmezse ne olur?

Kişiler kendi doğal davranışları ve sınırlı dünyaları içinde kendilerine bir çevre yaratır. Bu çevre, uyumsuz renkleri, karmaşa içindeki görünümü ile elbette kültürel anlamda düzeysiz çevre olacaktır. Bu durum ötekileri rahatsız ediyorsa bunun sorumlusu kendisi değil, yetersiz sanat eğitimidir. Çünkü, kültür değerleri içinde yer alan, karmaşık ve tikel özelliği ile sanatın kişiye kazandıracığı yaşantı zenginliğini başka hiçbir şey kazandıramayacağı gibi, bu zenginlik kendi kendine de kazanılmaz. **Sanat eğitimi kişiye kendi kültürünü olduğu kadar, öteki kültürleri öğrenme ve değerlendirme olanağı verir.**

5- Sanat salt duygu, düşünüyü ve imgelerin görülen formlara dönüştürülmesi değildir. Kişiyi kazandırdığı eleştirel göz de sanatın tam işlevlerinin tam sınırını belirlemez. Sanat aynı zamanda insana yapabileceklerini (gizli gücüne) sonsuz deneyim olanağı veren bir alandır. Sanatta sürekli araştıran, sürekli yenilenen bir yaratıcı süreç yaşanır. Bu sanatçı duyarlılığının yaratıcı serüveni hiç bitmez, aksine artarak sürer. Picasso'nun bir resminde izlenen bu araştırma süreci, aynı zamanda sanatçının bir yaşam boyu bir yapıttan öteki yapıta geçerek sergilediği yaratıcı bir serüvendir.

Her yapıtta değerlerle düşünen insan zekasının bir sanatsal sorunu çözdüğü izlenir. Bu tükenmeyen yaratıcı sorun çözme serüveni sanatçıda arttıkça izleyicinin de bu üretilen yapıtlara tepkisi ve yanıtı artarak gelişir. Böylece toplumların kültürel değerleri oluşur. Stanislawski, yetenekli sanatçılar gibi yetenekli seyircilerde vardır, ... "Bu bakımdan, sanat

yapanın sanatsal bilinci ile sanatı algılayan kişi arasında aşılamaz bir sınır yoktur” der (Kagan, 1982).

Sanatçı izleyici arasındaki bu yaratıcı iletişimsel bağ üreticide “Ben yaparım”, tüketicide “Ben de yapabilirim” isteği ve gücü uyandırdığında amaç gerçekleşmiş demektir. **Sanat eğitimi kişiye duygu, düşünüyü ve imgelerini bir ürüne dönüştürmede yaratıcı davranış kazandırır.**

6- Kişinin sanat aracılığı ile öğrendiği bu özel dil, üretirken kazandığı yaratıcı davranış, öğrendiği bütünlüğü yaratma yetisi ve izlerken elde ettiği eleştirel tavır sonuçta ona ayrıcalıklı bir göz kazandırır. Bu göz sanatın içerdiği bütün değerlere ve anlamlara açılan bir penceredir. Toplumsal eleştiriyi Neşet GÜNAL’IN fırçasından izlemek, rengin zenginliğine, biçimin sonsuz olanaklarına Turani’nin resmiyle girmek, Mürşide İÇMELİ’NİN gravürlerinde insanın dingin görünümünü altında acılı serüvenini yaşamak hep sanatın kişiye sağladığı bu gören göz sayesinde olur. Sanatçının görsel mecazlar ve değerler aracılığı ile tüketicie sunduğu ileti aynı yetiye sahip göz ile çözülür. **Böylece sanatsal boyutta topluma değer yarısıyla ve de toplumsal bir kritik olarak yaklaşım yeteneği kazandırır.**

7- Sanatın kişiye kazandırdığı bir başka eylemin yine değeri kendinden kaynaklanan mutluluk duygusudur. Bu gerçekte Freudcu yaklaşımlarda izlenen, sanatın dışavurum yolu ile kişiye sağladığı rahatlığın verdiği haz değildir. Böyle olmuş olsaydı, bu haz bir kez elde edildi mi, yaratıcı eylemin de tamamlanması gerekirdi. Oysa, sanatçı çoğu kez sancılı geçen bu yaratıcı serüvenini hemen hemen kesintisiz sürdürür. Öyle ise bu mutluluk örneği okul öncesi çocukta çok belirgin bir biçimde görülen işin kendinden kaynaklanan bir mutluluktur. Buna ödülü işin kendisi olan mutluluk da denilebilir. Çalışırken sanatçının bedensel ve ussal çok yoğun bir çaba içinde olduğu bir gerçektir. Çalışma sırasında sanatçının pek de mutlu olduğu söylenemez. Ancak, ne sonuçta elde edilecek parasal kazanç, ne de şu ya da bunun etkisi onun sanat yapmasına engeldir. O zamanını, emeğini ve bütün gücünü harcayarak ürettiği zaman mutludur.

“Yanmak damar damar nefes nefes

Yaşamak tükene tükene”

Diyen Eyüboğlu bu kimi zaman acılı çoğu zaman stresli hazzın tadından söz eder. (Eyüboğlu, 1975).

Bu hazzı aynı zamanda yaratmanın bir güdüsü olarak çocuklara tattırmak sanat eğitiminin bir başka amacıdır.

8- Sanat bir kültür varlığıdır. Sanatı eleştirel bir gözle algılayıp değerlendirmeyi öğrenen çocuk bu yapıtları tarihsel süreç içinde yerine koymayı da öğrenmelidir. Bu yolla her çağın her ülkenin sanat yapıtlarına, kültürel varlıklarına geniş bir perspektif içinde yaklaşır. Kısaca sanat tarihini öğrenir. Bunu yaparken gerçek yapıt görme, müzelere gitme alışkanlığı kazanır. **Çok ve gerçek sanat yapıtı görme, bu yapıtlardaki değerleri özümseme kişide bir değer birikimi sağlar. Bu birikim yeni yapıtlar olarak yaratıcı kişilerce geleceğe aktarılır.**

9- Sanat, bir yaratıcı süreç olarak kişiyi özgür düşünmeye, özgür çalışmaya ve yaratmaya götürür. Bu özelliği ile onda birey olma bilinci yaratır. Üreten, seçen, beğenen kişi aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun bir üyesidir. Bu yolla toplum içinde kendine, çevresine yabancılaşmaktan kurtulur.. **Bu işleviyle sanat, kültürel ve toplumsal gelişmede katılımcı kişiler yetişmesinde önemli rol üstlenir.**

4.1.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitimi sanat ve kültürle iç içedir. Bu iki unsuru birbirinden ayrı tutmak mümkün değildir.

Sanat insan insanla birlikte vardır. İnsan hayatının vazgeçilmez bir parçasıdır. Her ne şekilde olursa olsun insanın olduğu yerde kültür de vardır (Boydaş, 1996)

Günümüz çağdaş sanat eğitimi anlayışında görsel ve uygulamalı sanatların “Öğretilebilirliği” temel bir ilkedir. Buna göre herkes sanat öğrenebilir ve sanat eğitimi herkese verilmesi gereken bir eğitimidir (Balci, 2003:8)

“Niçin sanat eğitimi? Sorusuna verilecek yanıtlar çok çeşitlidir. Bu yanıtlar;

- Sanat yolu ile kişiye dışavurum olanağı vermek, böylece ruh sağaltımına yardım etmek için,
- Kişinin kendini kanıtlamasına, kimliğini bulmasına olanak tanımak için,
- Kişinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışı geliştirmek için
- Kişinin sanat yaparak bir üretici olarak, sanatı izleyerek bir tüketici olarak içinde yaşadığı kültüre katkısını sağlamak için
- Kişide estetik ve pratik yargı gücünün geliştirilmesi için
- Sanatsal yaratıcılığı geliştirmek için, gibi ve daha pek çokları bunlara eklenerek sıralanabilir.

Sanat eğitimi amaçlarının zaman içinde değişimi incelendiğinde bu amaçların kimi etmenler altında biçimlendiği görülür. Bu etmenler kimi zaman çocuk ve gelişiminde kimi zaman da doğrudan sanatta odaklanır.

“Sanat eğitimi çocuğa, gence özgür anlatım olanağı sağlar” dendiğinde sanat eğitiminin amacını belirleyen çocuk ve çocuğun gereksinimleridir. 19. yüzyılda Resim-İş derslerinin amacını belirleyen “endüstridir”. “Yaratıcı davranışın geliştirilmesinde” etmeni eğitim ve eğitimin gereksinimleridir. “Dengeli kişi ve dolayısıyla dengeli toplum oluşturulmasında” ise toplumsal gereksinimler amaç belirlemede baskın rol oynar. “Sanatsal bilgi ve deneyimin kazandırılmasının, kişide kimi becerilerin geliştirilmesinin” amaçlandığı bir sanat eğitimi görüşünde belirleyici ise sanat ya da sanat dersidir.

Sanat eğitiminin amaçlarını oluşturmada temel aldığı çocuk, toplum, eğitim, ders ve sanat sonuçta iki ayrı yaklaşımda toplanabilir. Bunlardan birincisi sanatı okullarda bir araç olarak gören yaklaşımlar; ikincisi, sanatı bir amaç olarak gören yaklaşımlardır.

4.1.4.Sanat Eğitimiyle İlgili Sorunlar

Sanat eğitimi düzeyimiz nedir? Çocuklarımıza, gençlerimize bu anlamda yeterli eğitimi verebiliyor muyuz? Okullarda görsel sanat (Resim-İş) derslerinde ne öğretiyoruz? Öğretmenlerimiz bu alanda eğitim ve öğretimi istenilen düzeyde yürütebiliyor mu? Ülkemizde bütün bu sorunların yanıtlarını olumlu vermek olanaksızdır. Çoğu yakınlarımız ders saati azlığı, araç ve gere. Yetersizliği, kısıtlı çalışma mekanları gibi maddi sorunlarla birlikte, derse gereken önemin verilmemesi, yeteneğin ön plana çıkarılması, öğretimin yalnız yeteneklilere özgü olması gerektiği gibi sanat eğitimi olumsuz yönde etkileyen ilkesel sorunlarla ilgilidir. Ancak, okullardaki uygulama yakından incelendiğinde olumsuzlukların yukarıda belirtilenlerle sınırlı kalmadığı görülür. Ne daha çok zaman ve daha bol araç gereç ve ne de kağıt üzerinde özenle hazırlanan öğretim programları her zaman daha iyi bir sanat eğitimi demek değildir. Sorun çok boyutludur.

Okullarda sanat eğitimi konusunda geçmişle bugün arasında bir karşılaştırma yapıldığında sorunlarda en çarpıcı benzerlik, kuram ile uygulamanın birbirini tutmamasıdır. Yazılan ve söylenenle okullarda uygulanan hep farklı olmuştur. Örneğin Cumhuriyetin Onuncu yılında sanat eğitimi için şöyle denilmektedir. “Bugünkü pedagojik görüşlere göre resim insana doğanın verdiği bir anlatım aracıdır. Bu aracı bir çeşit diş gibi kullanma yetisini olanaklar elverdiğince yükseltmek, eğitimin bir gereğidir. “ Bu doğrultuda “Cumhuriyet programlarında çocuğun yaratıcı yeteneğinin geliştirilmesine önem verilmiştir.” (Maarif

Rehberi, 1933). Ancak bugün bile kimi okullarımızda bu doğrultuda bir eğitim yapıldığı söylenemez.

Bunda sanat eğitimi kuramcılarının çoğunlukla uygulamanın dışında olmalarının payı olması yanında, bu alandaki çabaların kişisel bir uğraş olmaktan öteye geçmemesi de etkindir. Batıdan gelen yeni görüşlerin özümsemeye uygulanmaya konmasındaki yavaşlık sanat eğitiminde kuram-uygulama çelişkisinin bir başka boyutunu oluşturur.

Bugün kuramların uygulamaya konmasındaki başarısızlık, sanat eğitiminin kültürel gelişmemizdeki etkisini en aza indirmiştir. Bunun sonucu ise, gün geçtikçe çirkinleşen bir çevre; düzeysiz bir kültür ortamı; beğeniden yoksun, kendine ve geleceğe güvensiz, yeniliğe kapalı insanlardan oluşan bir toplumdur.

Sokaktaki adamdan üst düzeydeki insanımıza kadar dün de bugün de sanat eğitimine yaklaşım farklı değildir. Bugün çocuklarımızı nasıl yetiştiriyorsak, dün de onların anne ve babalarını öyle yetiştirmemiştir. Oysa bu alandaki sorunlar toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel değişimle her gün katlanarak büyümektedir. Resim-İş dersinin boyutlarında sürüp gelmektedir. Bu sorunlara bir de yönetici, denetçi, ana-baba ve öğretmenlerin Resim-İş dersine olumsuz yaklaşımları eklendiğinde sorunların boyutlarının daha da arttığı görülür. Öğretmen yetiştirmedeki yetersizlik ve olumsuzluklar da bu sorunlar içinde yer alır.

Sanat eğitimiyle ilgili sorunların her birine ayrı ayrı çözümler aramak temelde bir yarar sağlamaz. Sorunlara geniş bir perspektif içinde yaklaşmak ve bütüncül bir çözüm aramak gerekir.

Yine de konuya açıklık getirmek için irdelenmesinde yarar görülen sorunlar ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Böylece belki, sanat eğitimine ilişkin kimi sorunların yanıtlarına yönelik ipuçları da kendiliğinden belirir.

4.1.4.1.Öğretim Donanımları:

Görsel sanatlar eğitimi doğrudan araç ve gerece dayalı bir eğitimdir. Sanat çalışmalarında yalnız kalem, kağıt, boya yeterli değildir. Kil, ağaç, alçı, karton, kumaş parçaları v.b. doğal, yapay, artık her türlü gereç bu derslerde kullanılır.

Alıştırma gereçleri niteliğinde olanlar yanında görsel – işitsel öğretim araçları da sanatın öğretim araçları içinde yer almalıdır. Ancak okullarımızda araç ve gereç sağlanmasında, saklanmasında ve kullanılmasında başta parasal olmak üzere pek çok sorunla karşılaşılır. Bu sorunların başında yöneticilerin parasal kaynaklarını önemine inanmadıkları bir alan için kullanmamaları gelir. Öğrenci kağıdını, boyasını her ders kendisi okula getirse bile bunlar dışında kil, alçı, ağaç gibi gereçlerin tek tek öğrenci tarafından sağlanması olanaksızdır.

Bugün Batıda bilgisayar, TV, video gibi modern teknolojinin olanakları öğretim aracı olarak kullanılırken bizim çocuklarımıza kağıdı ve boyayı bile sağlayamayışımız düşündürücüdür.

4.1.4.2. Öğretmen Görüşleri

İlköğretimde çoğu öğretmenlerin, yakınmaları Resim-İş derslerinde çocuklara öğretecekleri konu ve tekniklerde kendilerini yeterli bulmamaları yönündedir. Burada söz konusu olan “teknik” yeni bir gereç ve o gerecin olanaklarından başkası değildir. Bu bağlamda daha çok çeşitli daha iyi sanat öğretimi sanılır.

Uzun yıllar sanat eğitimi, çocuğun doğal gelişimine koşut olarak yapılan etkinlikler toplamı olarak algılandı. Bu nedenle, özellikle, küçük çocukların eğitiminde “öğretim” gibi kavramlar hiç yer almadı.

Oysa her çocukta var olduğu bilinen kapasitelerin tanınması, geliştirilmesi, yönlendirilmesi öğretimle olanaklıdır. Kapasiteler kültürel çevre ve eğitimin sağladığı fırsatlarla yeteneğe dönüştürülür ve gelişir. Bu bağlamda, okullarda doğanın gereğini yapmasını beklemek yerine onu geliştirmek çağdaş sanat eğitiminin ilkeleri içinde yer alır.

4.2. Kitle İletişim Araçlarıyla Sanat Eğitimi

Elektronik görüntü çağı olarak da adlandırabileceğimiz çağımızda, yeni teknolojilerin hızla artması ve çeşitlenmesi sonucunda öncelikle endüstriyel üretim, ardından da buna bağlı olarak ulaşımdan, iletişime kadar tüm toplumsal yapı etkilenmektedir. Bu etkileşimden sanat ve sanat eğitimi ayrı tutmak mümkün değildir. İlköğretim okullarından, üniversiteye kadar her yaş gurubunda yöntem ve yaklaşım farklı olmak koşuluyla, sanat eğitiminde bilgisayar ve ekipmanları kullanılması mümkündür.

Bu çalışma; başta bilgisayar ve ekipmanları olmak üzere, diğer tüm gelişmiş sayısal teknolojilerin, ilk ve ortaöğretim resim-iş dersi içerisinde kullanımının öğrenci ve öğretmen açısından kazanımlarını değerlendirip öneriler sunmaktadır.

Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve bunun getirisi olan bilginin üretimi ve transferi, yaşadığımız çağın en belirgin özelliği olmuş ve bu nedenle de yaşadığımız çağ “bilgi çağı” adını almıştır.

Bilginin üretimi ve transferi teknolojisindeki gelişmelerin hızla artması ve yaygınlaşması, tüm toplumsal yapıyı etkilediği gibi eğitim alanını da baştan sonra etkilemektedir. Bu teknolojinin merkezinde ise bilgisayarlar yer almaktadır.

Öğretme ve öğrenme süreçlerinde bilgisayarlar; bilgisayar öğretimi, bilgisayarlarla öğretim ve bilgisayar destekli öğretim olmak üzere üç değişik biçimde kullanılmaktadır. Bilgisayar öğretiminde öğretilecek olan bilgisayarlar ve kullanımı iken, bilgisayarla öğretimde ise öğretme – öğrenme süreçlerinin bilgisayarlarca yönetilmesi söz konusudur. (Namlu, 1993:3).

Bilgisayar destekli öğretim ise; bir kursun ya da dersin bilgisayar kullanılarak oyunlar, özel dersler ve alıştırmalarla işlendiği, öğrencilerin belli hedeflere ulaşana dek bilgisayarlar yardımıyla yönlendirildiği ve kontrol edildiği durum olarak tanımlanmaktadır. (Demirel ve Ün, 1987:31).

İnsanlık tarihi göz önüne alındığında, teknolojik gelişmelerin en hızlı olduğu ve gelişen bu teknolojinin de toplumların hemen her kesiminde yaygın olarak kullanıldığı çağımızda, tüm bu teknolojik gelişmelerden sanat ve sanat eğitimi de yoğun bir şekilde etkilenmiştir.

Sanatçılar kendilerini ifade edebilmek, duygu ve düşüncelerini aktarabilmek için hep yeni yollar ve materyaller aramışlardır. Tarih boyunca sosyolojik ya da teknolojik tüm gelişmelerin sanatçıların eserlerine yansydıkları görülmektedir.

Günümüzde bilgisayarların çoklu ortam (Multimedya) özellikleri ile pek çok araç ve gereci bünyesinde taşıdıkları söylenebilir. Bununla birlikte, bilgisayarlar teknolojisinin ve ürünlerinin şaşırtıcı derecede gelişmesi ve özellikle Batı ülkelerinde sanat eğitime adaptasyonu ile geleneksel araç gereçle aralarında bir takım kavramsal ve teknik farklılıkları da beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte, bilgisayar ve bağlı ekipmanların sanat alanındaki potansiyelleri genelde tahmin edilenden çok daha fazladır.

Bugün sanat eğitiminde bilgisayarlar ve ekipmanlarının, öncelikle her öğrencinin az ya da çok kendisinde var olduğu düşünülen yaratıcılığını ön plana çıkartmak için son derece uygun araçlar olduğu gözlenmektedir. Bu teknolojiye sahip okulların öğrencileri, kendi çektiği fotoğrafları, İnternet yoluyla elde ettiği resimleri ya da tarayıcı (scanner) yoluyla aktardığı fotoğrafları / biçimleri bilgisayar ekranına taşıyabilmekte ve malzeme olarak kullanırken aynı zamanda hemen her türlü sanat aracını bir arada kullanabilme, kesme yapıştırma ve neredeyse sonsuz renk seçeneklerini de kullanabilmektedir.(Tuna, 2003:27).

Sanat eğitim ve öğretiminde bir araç olarak bilgisayarlar, yöntem ve yaklaşım farklı olmak şartıyla ilköğretim okulu öğrencilerinden, yüksek öğrenim öğrencilerine kadar geniş bir yelpazede kullanılma imkanına sahiptirler.

Özellikle ilköğretim okullu öğrencilerinin daha önce bu yönde herhangi bir eğitim almamışlar ise orta öğrenim öğrencilerinin de bilgisayar destekli sanat çalışmalarına öncelikle “karalama” çalışmaları ile giriş yapması önerilmektedir (Chia ve Duthie, 1994:1999). Karalama çalışmaları, bilgisayarların öğrencilerin gözünde korkulacak bir şey olmadığından öğretilmesi açısından önemli bir çalışma aşamasıdır. Bu aşamada Mouse kullanımından, çeşitli çizgilerin etkilerini değerlendirmeye, silip baştan yapmaya varıncaya değin başlangıç için azımsanmayacak deneyimler elde edebilirler.

Karalama – çizgi çalışması; çocukların hem teknolojik oryanasyon ve bilgisayarın özelliklerini öğrenmeleri bakımından, hem de bilgisayarın şaşırtıcı sanatsal yeteneklerini keşfetmeleri açısından faydalı olduğu düşünülmektedir.

Çizgi ve karalama çalışmalarından sonra öğrenciler biçimler oluşturmaya yönlendirilebilirler. Biçimleri renklendirmek, çeşitli dokularla kaplamak, ayrıca biçimler ve

yüzey arasındaki espas ilişkilerini ayarlamak, öğrencilerde bir kompozisyon düşüncesine ve çözümlemesine doğru bir yönelime götürecektir.

Gel (1997:135), Sanat Eğitimde Kullanılan Yöntemler başlıklı bildirisinde, bilgisayar destekli sanat eğitimine sanat eğitimine değinerek; bilgisayarlarla yapılacak resim çalışmalarında, başlangıçta oyun içinde öğrenmeler elde edilirken, ileriki sınıflarda resim analizlerinde; elemanların analizi, parçalar arasındaki ilişkiler, parçaların bütünle olan ilişkisi konusunda veya renk analizlerinde kalıcı öğrenmelerin elde edilebileceği ve bu yolla bireylerin sanat yapıtlarından daha fazla haz duyarak iyi birer sanat tüketicisi olma yolunda gelişme kaydedebileceğinden bahsetmektedir.

Eğitime yönelik teknolojik araçların eğitsel yararlarının yanı sıra, öğrencinin scanner, CD yazıcı, printer gibi paylaşımaya açık araç ve gereci kullanmasıyla, birlikte çalışabilme ve sosyal ilişkiler içinde olma becerisini kazanacağını ifade eden Kirschenman (2001:12), bilgisayar ağıyla öğrencinin bilgiyi üreten, alan ve eleştiren bir yapıya sahip olacağını belirtmektedir.

Bilgisayarlar, görsel sanatlar için gerekli pek çok araç gereçten biridir. Öyle ki; çizim, resim ve hatta baskı resim teknikleri için kullanılan geleneksel araçların yapabileceğinin tümünü bünyesinde taşırlar. Her ne kadar bu özelliğinden dolayı, bilgisayarların geleneksel araçların yerini alacağı akla geliyorsa da, asıl önemli olan görsel ilgi ve ilişkilerin keşfedilmesi açısından faydalı bir araç olarak desteklenmesi gerektiğidir (Hooton, 1988:1).

Bilgisayarların resim-iş eğitimi dersi içerisinde, doğrudan bir tasarım yapma aracı olarak öğrencilerin kullanımına sunulmasının yanı sıra; öğretmenin bir ders anlatma aracı olarak kullanımı da mümkündür. Öğretmen, daha önceden hazırladığı konuyla ilgili CD lerini Data Show kullanarak tüm sınıfa gösterebilirken, Internet yoluyla tüm sınıfı dünyanın diğer ucundaki müzelere, sergilere götürebilme ve öğrencilerin yapıtlarını web ortamında sergileme olanağına da sahip olacaktır (Tepecik ve Tuna, 2002:12).

Sonuç olarak bilgisayarlar, sadece tasarım uygulama amaçlı değil interaktif eğitim - öğretim modelleri yoluyla, bu konuda hazırlanmış CD'lerle çeşitli sanat eserleri; dönem, tarz, sanatçı gibi sınıflamalarla, ilgili ünitelerde bilgisayarların çoklu ortam özelliği kullanılarak değerlendirilebilirler.

Resim-İş dersi atölyelerinde, bilgisayarlarla birlikte, resim tarayıcı (scanner), CD yazıcı, dijital kamera, renkli yazıcılar ve Internet bağlantısı kullanılarak sanat eğitiminin hedeflerine uygun başarılı ve kaliteli eğitim yapmak da mümkündür.

Uygulama çalışmalarında , kolaydan zora doğru bir yöntem izlenerek, öncelikle karalama çalışmalarına yer verilmelidir. Kolay biçimler oluşturma, renklendirme ve daha sonra kesme, ekleme, çıkartma ve kompozisyon oluşturma gibi konulara yer verilmelidir.

Alan öğretmenlerinin, hizmet içi eğitimden geçirilerek, bilgisayar destekli tasarım konusunda çağdaş bilgilerle donanması sağlanmalıdır.

Sanat eğitimi içerisinde bilgisayarlar, öğrencinin el becerilerini kaybettirmeyecek düzeyde, görsel ilgi ve ilişkilerin keşfedilmesi açısından ve onların sanatsal cesaretlerini arttırıcı faydalı bir araç olarak kullanılması gerekmektedir.

BÖLÜM V

SÜMER İLKÖĞRETİM OKULU 6.7. VE 8.SINIF ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN SANAT EĞİTİMİNDE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ROLÜ VE ÖNEMİNİN SAPTANMASINA YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

5.1. Öğrencilere Uygulanan Anket Çalışmasının Gerekliliği

Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve öneminin Sümer İlköğretim

Okulunun 6.7. ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanan

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,697
B	0,174
C	0,0697
D	0,0465

anketin sonuçlarına göre sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının öğrencilerin öğrenme düzeylerine katkılarının değerlendirilmesi ve yorumlanmasının

konunun daha net bir şekilde anlaşılması açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

5.2. Öğrencilere Uygulanan Anketlerin İstatistiksel Olarak Değerlendirilmesi ve Yorumlanması.

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0151
B	0,0127
C	0,0046

Yapılan anket sonucu 860 kişiden alınan anket cevaplarına göre seçeneklerin aritmetik ortalaması alınmış, çıkan veriler tablolara işlenmiştir

1. Kitle iletişim araçları (Bilgisayar, internet,TV, gazete v.b) sizi nasıl etkilemektedir?

- a. Olumlu () b.Olumsuz () c. Her ikisi de () d.Bilmiyorum ()

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 600, B seçeneğinin 150, C seçeneğinin 60, D seçeneğinin 40 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

2.İşitselliği olmayan iletişim aracı hangi madde de yer almaktadır?

- a.Videodisk () b.Sinema () c. Televizyon () d. Gazete ()

D	0,9674
---	--------

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0023
B	0,0058
C	0,0383
D	0,0093
E	0,0046
F	0,9337
G	0.0058

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 13, B seçeneğinin 11, C seçeneğinin 4, D seçeneğinin 832 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür

3.Hem işitsel hem de görsel olmayan kitle iletişim aracı hangi madde de yer almaktadır işaretleyiniz.

a.TV ()

b.Sinema ()

c .İnternet ()

d.Video ()

e.Tiyatro ()

f.Broşür ()

g.Radyo ()

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 2, B seçeneğinin 5, C seçeneğinin 33, D seçeneğini 8, E seçeneğinin 4, F seçeneğinin 803, G seçeneğinin 5 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

4.Hangi madde basılı kitle iletişim araçlarına örnektir?

a.Radyo () b.Kitap () c. Televizyon () d. Sinema ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0011
B	0,9895
C	0,0058
D	0.0034

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 1, B seçeneğinin 851, C seçeneğinin 5, D seçeneğinin 3 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

5.Kaç çeşit iletişim aracı vardır? (birkaç seçenek işaretlenebilir).

a.Yazılı () b.Görsel () c.İşitsel () d.Görsel ve İşitsel () e.Hepsi ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
------------	----------------

A	0,0430		
B	0,0651		
C	0,1744		
D	0,2127		
Seçenekler	Aritmetik Ort.	E	0,5046
A	0,6697		
B	0,3302		

6.Film, radyo, televizyon, bilgisayar gibi araçlarla sanat eğitimi verilmesinin yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a. Evet () b. Hayır ()

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 576, B seçeneğinin 284 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

7.Radyo ve Televizyonda sanat eğitimi (resim-iş eğitimi gibi) programları izliyor musunuz?

- a. Evet, sürekli izlerim ()
b. Ara sıra izlerim ()
c. Daha önceki yıllarda izlemiştim ()
d. Hayır, izlemem ()
e. Hiç duymadım ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0662
B	0,2802
C	0,2046
D	0,1918
E	0,2569

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 57, B seçeneğinin 241, C seçeneğinin 176, D seçeneğinin 165, E seçeneğinin 221 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

8.Bilgisayar, internet ve radyo, televizyon programlarını eğitici buluyor musunuz?

- a. Evet () b. Hayır () c.Bazen()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,5127
B	0,2627
C	0,2244

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 441, B seçeneğinin 226, C seçeneğinin 193 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

9.Bilgisayar, İnternet ve radyo ve televizyon programlarını neden izliyorsunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir.)

- a. Derslerime yardımcı oluyor ()
b. Yeni şeyler öğreniyorum ()
c. Bildiklerimi tekrarlıyorum ()
d. İzlemekten hoşlanıyorum ()
e. Özel bir çaba göstermiyorum, radyo ya da televizyon açıksa izliyorum ()
f. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1290
B	0,4011
C	0,1651
D	0,1151
E	0,0906
Diğer	0,0988

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 111, B seçeneğinin 345, C seçeneğinin 142, D seçeneğinin 99, E seçeneğinin 78, kişi tarafından seçildiği ve 85 kişinin de diğer bir seçenek belirttiği görülmüştür.

10.Şimdiye kadar bilgisayar, internet ile radyo ve televizyon programlarından derslerinizin dışında öğrendiğiniz şeyler oldu mu?olduysa neler olduğunu belirtiniz.(Birkaç seçenek işaretlenebilir)

- a.Sosyal konularla ilgili ()

- b.Fen bilimleriyle ilgili ()
 c.Sanatla ilgili ()
 d.Edebiyatla ilgili ()
 e.Tarihle ilgili ()
 f.Sağlıkla ilgili ()
 g.Dinle ilgili ()
 h.Müzikle ilgili ()
 1.Sporla ilgili ()
 i.İnsan ilişkileriyle ilgili ()
 j.Başka () Belirtiniz

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,2069
B	0,1127
C	0,0244
D	0,0534
E	0,0779
F	0,1186
G	0,0139
H	0,1534
I	0,0744
İ	0,0825
J	0,0813

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 178, B seçeneğinin 97, C seçeneğinin 21, D seçeneğinin 46, E Seçeneğinin 67, F seçeneğinin 102, G seçeneğinin 12, H seçeneğinin 132, I seçeneğinin 64, İ seçeneğinin 71 kişi tarafından seçildiği ve 70 kişinin de diğer bir seçenek belirttiği görülmüştür.

11.Okullarda sanat eğitiminde kullanılması gereken kitle iletişim araçları sizce hangileridir?

- a.Bilgisayar () b.Televizyon () c.Video disk () d.hepsi ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,8116
B	0,35
C	0,0488
D	0,1151

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 698, B seçeneğinin 21, C seçeneğinin 42, D seçeneğinin 99 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

12.Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından sizce nasıl yararlanılabilir? (birkaç seçenek işaretlenebilir).

a.Derslerimde yardımcı olur ()

b.Günlük yaşamımda yararlanabilirim ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0709
B	0,3302
C	0,4779
D	0,6833
E	0,0244
F	0,0162
G	0,0325

c.Genel kültür alanında yararlanabilirim ()

d.Yararlanamıyorum ()

e.Hiç düşünmedim ()

f.Bilmiyorum ()

g.Başka () Belirtiniz

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 61, B seçeneğinin 284, C seçeneğinin 411, D seçeneğinin 41, E seçeneğinin 21, F seçeneğinin 14 ve 28 kişinin de diğer bir seçenek belirttiği görülmüştür.

13.Kitle iletişim araçlarınca gerçekleştirilen programları izledikten sonra, ilginizi çeken katılmak istediğiniz bir etkinlik (spor-tiyatro-gezi-tartışma-gösteri-kolleksiyonculuk-okuma-resim-müzik-deney yapmak v.b.) oldu mu? Olduysa belirtiniz.

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
Spor	0,0523
Gezi	0,0906
Okuma	0,1081
Resim	0,0244

Müzik	0,1534
Diğer	0,2569
Boş	0,3139

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda Spor seçeneğinin 45, Gezi seçeneğinin 78, Okuma seçeneğinin 93, Resim seçeneğinin 21, Müzik seçeneğinin 132 kişi tarafından seçildiğini, diğer bir seçenek belirtenlerin 221, hiçbir seçenek belirtmeyenlerin sayısının ise 270 olduğu saptanmıştır.

14.Şimdiye kadar kitle iletişim araçlarınca yapılan programlarla ilgili olarak sorduğunuz yada isteğiniz bir şey oldu mu olduysa belirtiniz.

.....

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
Evet	0,4639
Hayır	0,5360

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda soruya yönelik “evet” cevabı verenlerin sayısı 399, “hayır” cevabı verenlerin sayısı 461, şeklinde olduğu görülmüştür.

15.Kitle iletişim araçlarının (radyo televizyon sinema) gibi programlarını izledikten sonra içinde değişik davranışlarda bulunma isteği duyuyor musunuz? (oynama-resim yapma-boyama-çizme-şarkı söyleme-dans etme-konuşma ve anlatma-yazma-okuma- v.b. gibi) Belirtiniz.

.....

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,3465
B	0,6534

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda soruya yönelik “evet” cevabı verenlerin sayısı 298, “hayır” cevabı verenlerin sayısı 562 olarak saptanmıştır.

16.Kitle iletişim araçlarınca yapılan programları izlerken, programdaki olay, yer, zaman ve kişilerin sizin üzerinizdeki etkisi nasıl oluyor?

- a.Programdakine benzer bir yaşamım olmadığı için üzüldüyorum ()
- b.Programdakine benzer bir yaşam kurmayı amaçlıyorum ()
- c.Programın bir oyundan ibaret olduğunu düşünüyorum ve o yaşam beni ilgilendirmiyor ()
- d.Hiç düşünmedim ()
- e.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1302
B	0,8187
C	0,3848
D	0,0441
Diğer	0,1255

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 112, B seçeneğinin 271, C seçeneğinin 331, D seçeneğinin 38 kişi tarafından işaretlendiği ve 108 kişinin diğer bir seçenek belirttiği görülmüştür.

17.Kitle iletişim araçlarınca yapılan programda bir kitap tanıtıldığında o kitabı bulup okuma isteği duyar mısınız?

- a.Evet, bulur okurum ()
- b.Okurum, ayrıca benzer kitapları da okumaya çalışırım ()
- c.Bulup okumaya çalışırım ()
- d.Merak ederim; ama aramam ()
- e.Hiç ilgilenmem ()
- f.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,3360
B	0,0918
C	0,35
D	0,0651
E	0,0476
F	0

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 289, B seçeneğinin 79, C seçeneğinin 301, D seçeneğinin 56, E seçeneğinin 41, F seçeneğinin 0 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

18.Radyo veya televizyon dizilerinden en çok ilginizi çeken zevkle izledikleriniz hangileridir?

() (birkaç seçenek yazılabilir).

.....

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,4662
B	0,5337

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda soruya yönelik cevap verenlerin sayısı 401, Vermeyenlerin sayısı 459 olarak saptanmıştır.

19.Kitle iletişim araçları programlarında örneğin televizyonda gösterilen filmlerde sık sık çıkan tanıdığınız tiplerden en çok kimi seviyorsunuz ve neden? Belirtiniz.

.....

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,9110
B	0,0895

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda soruya yönelik cevap belirtenlerin sayısı 783, cevap belirtmeyenlerin sayısı 77 olduğu anlaşılmıştır.

20.Anne-baba-çocuk ilişkisini işleyen programlardan sonra programda izlediğiniz olaydan etkilendiğiniz zaman ailenizde yada kendinizde değişiklikler yapmayı düşünüyor musunuz?

Belirtiniz

.....

.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,4755
B	0,5244

Alınan cevapların incelenmesin sonucunda soruya yönelik “evet” cevabı verenlerin sayısı 409, hayır cevabı verenlerin sayısı 451 olarak saptanmıştır.

21.Programı izlerken program içinde çalınan müzikler sizi nasıl etkiliyor

- a.Mırıldanıyorum ()
 b.Dinlemekten hoşlanıyorum ()
 c.Herhangi bir müzik aletiyle çıkarmaya çalışıyorum ()
 d.İlgilenmiyorum ()
 e.Programdaki müziklerden hoşlanmıyorum ()
 f.Başka ()

Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,2767
B	0,4058
C	0,05
D	0,1406
E	0,1043
F	0,0232

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 238, B seçeneğinin 349, C seçeneğinin 43, D seçeneğinin 121, E seçeneğinin 89, F seçeneğinin 20 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

22.Kitle iletişim araçlarınca yapılan sanat eğitim programlarını izledikten sonra gözlem-uygulama yapma, araştırmaya girişme, sanatsal çalışmalar yapma isteği duyuyor musunuz?

- a.Evet, sık sık ()
 b.Arasıra ()
 c.Yapamayacağımı düşünerek hiç başlamıyorum ()
 d.Hiç duymadım ()
 e.Hiç ilgilenmem ()
 f.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1755
B	0,2046
C	0,3988
D	0,1139
E	0,4779
F	0.0093

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 151, B seçeneğinin 176, C seçeneğinin 343, D seçeneğinin 98, E seçeneğinin 411, F seçeneğinin 8 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

23.Radyo televizyon programlarını izlerken hangi güçlüklerle karşılaşıyorsunuz? (Birkaç seçenek işaretlenebilir)

a.Programdaki konular ağır geliyor, anlayamıyorum ()

b.Programın dilini anlamakta güçlük çekiyorum ()

c.Ailem engel oluyor ()

d.Derslerimden zamanım olmuyor ()

e.Başka ()

Belirtiniz.....

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 89, B seçeneğinin 76, C seçeneğinin 367, D seçeneğinin 251, E seçeneğinin 77 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

24.Radyo ve televizyon programlarının sizce eksik yönleri nelerdir? (Birkaç seçenekle işaretleyiniz.)

a.Programda yer alan dizilerin azlığı ()

b.Programda yer alan dizilerin çokluğu ()

c.Dizilerde yer alan konuların çoğunun her yıl tekrarlanması ()

d.Günlük program süresinin uzunluğu ()

e.Günlük program süresinin kısalığı ()

f.Programın başlama saatleri ()

g.Dizilerin içeriği yeterli değil ()

h.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0767
B	0,2569
C	0,2069
D	0,1686
E	0,0709
F	0,1139

G	0,0558
H	0,05

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 66, B seçeneğinin 221, C seçeneğinin 178, D seçeneğinin 145, E seçeneğinin 61, F seçeneğinin 98, G seçeneğinin 48, H seçeneğinin 43 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

25.Öğretmenleriniz Sanat Eğitimi programlarını izletmek istiyorlar mı?

a.Evet, isterler ()

b.İster ve uygun derslerde izletirler ()

c.Bazıları ister ()

d.Hayır ()

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1034
B	0,0883
C	0,4267
D	0,2918
E	0,0895

e.Bilmiyorum ()

f.Başka ()

Belirtiniz.....

.....

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 99, B seçeneğinin 41, C seçeneğinin 171, D seçeneğinin 266, E seçeneğinin 273, F seçeneğinin 10 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

26. “Resim Sevinci” programını izliyorsanız nedenini belirtiniz.(Birkaç madde işaretlenebilir)

a.Resim sevgisi aşıyor ()

b.Resim sanatını öğrenmeme yardımcı oluyor ()

c.Okulda öğrendiğim bilgilerden farklı bilgiler öğreniyorum ()

d.Özel bir özen göstermiyor, televizyon açıksa izliyorum ()

e.İzlemem ()

f.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1151
B	0,0476
C	0,1988
D	0,3093
E	0,3174
F	0,0116

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 21, B seçeneğinin 17, C seçeneğinin 31, D seçeneğinin 98, E seçeneğinin 650, F seçeneğinin 43 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

27.Kitle iletişim araçlarıyla sanat eğitimi verilirse programın amacı neler olabilir? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Öğrenciyi olumlu kişilik sahibi birey olarak yetiştirmek ()
b.Ailesini, topluma ve çevreye duyarlı, yararlı kişiler olarak yetiştirmek. ()
c.Öğrenciyi ve ailesini aydınlatmak ()
d.Hiç düşünmedim ()
e.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,3302
B	0,3627
C	0,0976
D	0,1779
E	0,0313

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 284, B seçeneğinin 312, C seçeneğinin 84, D seçeneğinin 153, E seçeneğinin 27 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

28. Sanat Eğitiminde derslerinize yardımcı olabilecek hangi araçlardan yararlanmak istersiniz. (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a. Televizyon ()
 b. Film ()
 c. Fotograf ()
 d. Slayt (dia) ()
 e. VCD ()
 f. Bilgisayar
 g. İnternet
 h. Bilmiyorum ()
 ı. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0267
B	0,0523
C	0,0383
D	0,0686
E	0,0255
F	0,3069
G	0,35
H	0,0686
I	0,0627

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 23, B seçeneğinin 45, C seçeneğinin 33, D seçeneğinin 59, E seçeneğinin 22, F seçeneğinin 264, G seçeneğinin 301, H seçeneğinin 59, I seçeneğinin 54 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

29. Şimdiye kadar sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından okulunuzda yada okulun götürdüğü bir başka yerde yararlandınız mı?

- a. Sık sık ()
 b. Çok az ()
 c. Ara sıra ()
 d. Hiç yararlanmadım ()
 e. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0918
B	0,1813
C	0,3244
D	0,3267
E	0,0755

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 79, B seçeneğinin 156, C seçeneğinin 279, D seçeneğinin 281, E seçeneğinin 65 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

30.Kitle iletişim araçlarından hangisinin daha öğretici olduğunu düşünüyorsunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir)

a.Radyo ()

b.Televizyon ()

c.İnternet ()

d.Videodisk ()

e.Hiç düşünmedim ()

f.Hepsi ()

g.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0476
B	0,1023
C	0,5255
D	0,0162
E	0,0732
F	0,1965
G	0,0383

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 41, B seçeneğinin 88, C seçeneğinin 452, D seçeneğinin 14, E seçeneğinin 63, F seçeneğinin 169, G seçeneğinin 33 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

31.Gazete ve dergilerde hangi konulardaki yazıları okursunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir)

a.Sanat, kültür ()

b.Siyaset ()

- c.Haber ()
d.Spor ()
e.Sağlık
f.Bulmaca, çizgi roman ()
g.Resimli yazılar
h.Hiç okumum ()
i.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0732
B	0,0430
C	0,2104
D	0,3988
E	0,0790
F	0,0453
G	0,0825
H	0,0232
I	0,0325

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 63, B seçeneğinin 37, C seçeneğinin 181, D seçeneğinin 343, E seçeneğinin 68, F seçeneğinin 39, G seçeneğinin 71, H seçeneğinin 20, I seçeneğinin 28 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

32.Ailenizin kitle iletişim araçlarına (radyo, televizyon, bilgisayar, internet, gazete, dergi, kitap, sinema, tiyatro, video v.b.) karşı tavrı nedir?

- a.Sürekli izler çok yararlı bulur ()
b.Karşı çıkar ve yararsız bulur ()
c.Hem yararları hem de sakıncaları olduğunu düşünür ()
d.İzlemek ister ama zaman ayıramaz ()
e.Gereksiz bulur ()
f.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1604
B	0,0825
C	0,3744

D	0,0395
E	0,3406
F	0,0023

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 138, B seçeneğinin 71, C seçeneğinin 322, D seçeneğinin 34, E seçeneğinin 293, F seçeneğinin 2 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

33.Aileniz bu kitle iletişim araçlarından birinde size yönelik bir konu olduğunda izlemenizi ister mi?

a.Hayır, ailemin hiç aklına gelmez ()

b.Evet, ailem sık sık uyarır ()

c.Ara sıra ()

d. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,4081
B	0,4104
C	0,1779
D	0,0003

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 351, B seçeneğinin 353, C seçeneğinin 153, D seçeneğinin 3 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

34.Kitle iletişim araçlardan birinde kendinize uygun bir konu olduğuna karar verdiğiniz zaman her şeyi bırakıp izler misiniz?

a.Evet ()

b.Ara sıra ()

c.Hayır ()

d. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,5372
B	0,2581
C	0,2046
D	0,0023

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 462, B seçeneğinin 220, C seçeneğinin 176, D seçeneğinin 2 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

35. Radyo ve televizyondan izlediğiniz bir programın tartışmasını yapmak yada doğru olup olmadığını sormak isterseniz kimi seçersiniz?

a. Annem ()

b. Babam ()

c. Kardeşim ()

d. Arkadaşım ()

e. Öğretmenim ()

f. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1627
B	0,2
C	0,2453
D	0,3534
E	0,0348
F	0,0034

Alınan cevapların incelemesinde A seçeneğinin 140, B seçeneğinin 172, C seçeneğinin 211, D seçeneğinin 304, E seçeneğinin 30, F seçeneğinin 3 kişi tarafından işaretlendiği görülmüştür.

36. Televizyon ve radyo programlarını izledikten sonra program hakkında neler düşünürsünüz?

a. Hiç düşünmem ()

b. Program içinde beğendiğim bazı yerler olur ()

c. Programdaki olayların nedenlerini araştırırım ()

d. Bazı programları hiç beğenmem, bazılarını çok beğenirim ()

e. Hiç ilgilenmem ()

f. Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1534

B	0,2767
C	0,0269
D	0,4313
E	0,1011
F	0,0093

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 132, B seçeneğinin 238, C seçeneğinin 24, D seçeneğinin 371, E seçeneğinin 87, F seçeneğinin 8 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

37.Televizyon ve radyo programını izledikten sonra, program içinde yer alan kişi ve olayların sizin üzerinizdeki etkisi nasıl olur? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Programdaki bazı kişileri kendime benzetirim ()
- b.Programdaki kişileri tanıdığım başka kişilerle karşılaştırırım ()
- c.Kendi yaşamımda başımdan geçen bazı olayları hatırlarım ()
- d.Programdaki kişilere benzer insanları tanımak isterim ()
- e.Bir program olduğunu düşünür, hiç ilgilenmem ()
- f.Başka () Belirtiniz.....

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,1186
B	0,0593
C	0,2930
D	0,1023
E	0,4267
F	0

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 102, B seçeneğinin 51, C seçeneğinin 252, D seçeneğinin 88, E seçeneğinin 367, F seçeneğinin 0 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

38.Öğrenci olarak karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Derslerimde başarısızım ()
- b.Arkadaşlarımla anlaşamıyorum ()
- c.Öğretmenlerimi sevmiyorum ()
- d.Sevilmediğimi düşünüyorum ()
- e.Ekonomik nedenlerle istediğim etkinliğe katılamıyorum ()
- f.Ders-araç-gereç ve kaynaklarım yetersiz kalıyor ()
- g.Okulda isteklerimiz dikkate alınmıyor ()

h.Hiçbir şey beceremediğimi düşünüyorum ()

ı.Ders çalışma yollarını bilmiyorum ()

i.Başka () Belirtiniz.

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,3406
B	0,1081
C	0,0906
D	0,0755
E	0,0883
F	0,0616
G	0,1430
H	0,0395
I	0,0476
İ	0,0069

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 293, B seçeneğinin 91, C seçeneğinin 78, D seçeneğinin 65, E seçeneğinin 76, F seçeneğinin 53, G seçeneğinin 123, H seçeneğinin 34, I seçeneğinin 41, İ seçeneğinin 6 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

39.Ailenizin geliri TL olarak

a.100 Milyondan az ()

b.100-300 Milyon arası ()

c.300-600 Milyon arası ()

d.600 Milyon 1 Milyar arası

e.1 Milyardan fazla

Seçenekler	Aritmetik Ort.
A	0,0325
B	0,1406
C	0,3965
D	0,2825
E	0,1476

Alınan cevapların incelenmesi sonucunda A seçeneğinin 28, B seçeneğinin 121, C seçeneğinin 341, D seçeneğinin 243, E seçeneğinin 127 kişi tarafından seçildiği görülmüştür.

5.3. Öğrencilere Uygulanan Anketlerin Yorumlanması

Bu araştırmanın temel amacı ilk öğretim orta kısım öğrencileri üzerinde; sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının rolü ve önemini saptamaktır.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları kullanılmıştır. Geliştirilen anket örneklem grubuna dahil 860 öğrenciye sunulmuş, öğrencilerin anket formundaki sorulara cevap vermeleri sağlanmıştır

Sümer İlköğretim Okulu 6.7. ve 8. öğrencilerine uygulanan anket formlarından toplanan bilgiler, araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere analiz edilerek, ankette yer alan her sorunun frekans ve yüzdesi alınmış, tablolaştırılarak yorumu yapılmıştır.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formları kullanılmıştır. Geliştirilen anket örneklem grubuna dahil 860 öğrenciye sunulmuş, öğrencilerin anket formundaki sorulara cevap vermeleri sağlanmıştır

39 adet soruya aynı cevabı veren toplam 860 öğrenciye uygulanan anket ve bu anketin istatistik değerlendirmesi neticesinde aşağıdaki yorumlara ulaşılmıştır:

-Kitle iletişim araçları (bilgisayar, internet, tv, gazete v.b) 'nin öğrencileri olumlu yönde etkilediği,

-Gazetenin işitsel olmayan kitle iletişim aracı olmadığı, hem işitsel hem de görsel olmayan kitle iletişim aracının ise broşür olduğu, basılı kitle iletişim araçlarından birinin ise kitap olduğu, kitle iletişim araçları çeşitlerinin; yazılı, görsel, işitsel ve görsel-işitsel kitle iletişim araçları olduğunun ifade edildiği,

-Kitle iletişim araçlarından radyo, televizyon, bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarıyla sanat eğitimi verilmesinin yararlı olduğunun düşünüldüğü ve bu kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen sanat eğitimi programlarının ara sıra izlendiği ve eğitici olarak görüldüğü,

-Yeni şeyler öğrenmek için kitle iletişim araçlarından faydalandığı, kitle iletişim araçlarının sosyal konularla ilgili olarak okulda gösterilen dersler dışında öğrencilere katkı sağladığı,

-Okullarda sanat eğitiminde kullanılması gereken kitle iletişim araçlarının bilgisayar, televizyon, video disk olduğunun ifade edildiği, sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından günlük yaşamda faydalanılabileceğinin ifade edildiği,

-Kitle iletişim araçları vasıtasıyla icra edilen programlar neticesinde öğrencilerin spor etkinliklerine yöneldiği, şimdiye kadar kitle iletişim araçlarıyla yapılan programlarla ilgili olarak öğrencilerin bu programları izledikten sonra sordukları yada istedikleri bir şeyin olmadığını belirttikleri,

-Kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen programların izlenmesinden sonra oynama, resim yapma-boyama-çizme-şarkı söyleme gibi değişik davranışlarda bulunma isteğinin duyulmadığı, kitle iletişim araçlarıyla yapılan programları izlerken, programdaki olay, yer, zaman ve kişilerin etkisiyle ilgili olarak öğrencilerin programın bir oyundan ibaret olduğunu düşündüğü ve o yaşamın onları ilgilendirmediklerini belirttikleri,

-Programı izlerken program içinde çalınan müziğin dinlendiği, kitle iletişim araçlarıyla yapılan sanat eğitim programlarını izledikten sonra gözlem-uygulama yapma, araştırmaya girişme, sanatsal çalışmalar yapma isteğinin duyulmasıyla ilgili olarak öğrencilerin yapamayacaklarını düşünmelerinden dolayı hiç başlamadıklarını belirttikleri,

-Radyo televizyon programları izlerken ailelerin engel olduklarını, radyo ve televizyon programlarının eksik yönleri olarak programda yer alan dizilerin çokluğunu gösterdikleri,

-Öğretmenlerin sanat eğitimi programlarını izletmek isteyip istemediklerinin öğrenciler tarafından bilinmediği,

-‘Resim Sevinci’ isimli programın izlenmediği, kitle iletişim araçlarıyla sanat eğitimi programının amacının, öğrencilerin düşüncelerine göre; ailesine, topluma ve çevreye duyarlı, yararlı kişiler olarak yetiştirmek olacağı şeklinde algılandığı,

-Sanat Eğitiminde yardımcı olabilecek kitle iletişim aracının ne olduğunun bilinmediği,

-Sanat Eğitiminde kitle iletişim araçlarından ara sıra yararlanıldığı, kitle iletişim araçlarından en çok internetin öğretici olduğunun düşünüldüğü, gazete ve dergilerde en çok sporla ilgili konuların okunduğu,

-Ailelerin kitle iletişim araçlarına karşı tavrının hem yararlı hem de sakıncaları olduklarını düşündükleri yönünde olduğu, ailelerin kitle iletişim araçlarından birinde çocuklarına yönelik bir program olduğunda çocuklarının izlemesine ara sıra izin verdikleri,

-Kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen programlarda öğrencilerin kendilerine yönelik bir konu olduğunda her şeyi bırakıp izledikleri, radyo ve televizyonda izledikleri bir programın tartışmasını arkadaşlarıyla birlikte yaptıklarını ve izledikleri bazı programları beğenmediklerini bazıları ise çok beğendiklerini ifade ettikleri,

-Öğrencilerin programlar içinde yer alan kişi ve olayların kendi üzerlerindeki etkisiyle ilgili olarak, izledikleri şeyin sadece bir program olduğunu düşündükleri ve ilgilenmedikleri, öğrenci olarak karşılaştıkları en önemli sorunun ise derslerinde başarısızlıkları olduğu ve öğrenci ailelerinin aylık gelirinin 600-1000 YTL olduğudur.

BÖLÜM VI

SONUÇ

Günümüz dünyasında , kitle iletişim araçlarının olumlu olduğu kadar olumsuz etkilerim de olduğu bilinmektedir. Bireylerin bu olumsuz etkilerden uzak kalabilmesi araştırmacı, daha seçici, nitelikli, özgün, donanımlı yaratıcı ve sağlıklı düşünme yetisi olan, sezgi sahibi ve çok daha duyarlı olmaları ile mümkün olabilir. Bireylerden beklenen bütün bu istedik davranışlar ve özellikler de ancak kendilerine verilebilecek iyi bir sanat eğitimi ile gerçekleşebilir.

Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin gereksinimlerini geleneksel eğitim yöntemleri ile sağlanabilmesinin pek de mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple geleceğe doğru atılan adımların daha evrensel olması gerekmektedir.

Kitle iletişim araçlarından en iyi şekilde yararlanabilme kültürünü bireylere değerlendirme, ayırısama, sorumluluk alabilme niteliklerini verebilen sanat eğitimi sağlayabilir.

Sanat da bilim gibi bize, içinde yaşadığımız dünyayı seyretmek ve yorumlamak için kullanacağımız önemli bir kavrayış merceği sunar. Yeterli ve doğru bir sanat eğitimi alamayan çocukların dengeli, iyi oluşturulmuş bir eğitim aldıklarını söylemek mümkün değildir ve bu çocuklar mükemmel bir eğitimden de dışlanmış olmaktadır. (Özsoy, 1998:62).

Kitle iletişim araçlarıyla öğrencinin ilgi, algı ve bilgisini artırarak sanat yoluyla kendisini ifade etmesine ve öğrencinin ruh sağlığına katkı sağlayabilir. Öğrenci ve öğretmenler sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanımına teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

ALEMDAR, Korkmaz. "Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri", A.İ.T.İ.A., Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksekokulu, Basımevi Ankara-1981, s.16.

AZİZ, Aysel. Radyo ve Televizyonla Eğitim, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara-1982, s.2

_____. *Toplumsallaşma ve Kitleli İletişim*, Ankara, A.Ü.B.Y.Y.O. Yayınları, 1982, No:2., S: 2

BERGER, Arthur Asa. Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, Çevirenler Murat Baykan, Uğur Demiray, Deniz Güler, Nazlı Bayram, Aslı Tuna, Nazmi Ulutek, A.Haluk Yüksel, Etam AŞ, Eskişehir 1996, s.36.

_____. Kitle İletişiminde Çözümleme Yöntemleri, Çevirenler Murat Baykan, Uğur Demiray, Deniz Güler, Nazlı Bayram, Aslı Tuna, Nazmi Ulutek, A.Haluk Yüksel, Etam AŞ, Eskişehir 1996, s.22.

BIÇAKLI, İlker. Küresel Tüketici Davranışının Kültürel Boyutları, Makale, Anadolu Üniversitesi, Kurgu Dergisi, s.15.

BURTON, Greame. Medya Analizlerine Giriş, Görünenden Fazlası, Çeviren :Nefi Dinç, Alan Yayıncılık: 116, İstanbul-1995, s.82.

BURKART, R. Kommunitationwissenschaft, Grundlagen und Problem-felder, Wien-Köln-1983, Aktaran O.Gökçe, 1993, s.40.

BARRETT & Braham. Media, Knowledge and Power, London: Routledge, 1995.

BOYDAŞ, Nihat. “Sanat Kültürü Yansıtır” MEB Türkiye’de Sanat Eğitimi Dergisi, Ankara, 1996.

BOYDAŞ, Nihat. Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı, TYBÜ., Ankara, 1996.

CHIA, Jane, B. Duthie. 1994 Computer Based Art Learning; Primary Children’s responce (computer education XXIII.3:197-209

DEMİRAY, Uğur. *İletişimötesi İletişim*, Turkuaz Yayınları, Bilimsel Araştırma Dizisi No:94-3, Eskişehir-1994, s.37.

FİSKE, John . İletişim Çalışmalarına Giriş, Çeviren Süleyman İrvan, İstanbul 1996, s.69.

GRAEME, Burton . Medya Analizlerine Giriş,Görünenden Fazlası, Çeviren: Nefin Dinç, Alan Yayıncılık; 116: İstanbul-1995, s.82-85; Paul. F.Lazarsfeld ve Robert K.Merton, “Masscommunication, Popular Taste and Organized Social Action”, Mass Communications, Der.:Wilbul Schramm, İkinci Baskı, University of Illinois Pres, Urbano, Chicago, London-1969, s.492-512; M.Kemal Öke, Gazeteci, ÇGD Yayınları:11, Ankara-1994, s.159-161.

GEL, Yücel. Sanat Eğitiminde Kullanılan Yöntemler, İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi ve sorunları. TED XV. Öğretim Toplantısı 2-3 Mayıs Kayseri; Ankara TED Yayınları 121-139, 1997.

HOOTON, Don. Visman arts and computer, Cavada: Canadion Cata Logging Publs Hers. Tepecik Adnan ve Serdar Tuna 2001 Plastik Saatler eğitiminde bir araç olarak Bilgisayar kullanımı çağdaş Eğitim Dergisi, 26, 277, Haziran: 8- 12, 1998.

JARY, D. & Jary, J. Dictionary of Sociology, Glasgow: Harper Collins.,1991.

KAYA, Raşit. Kitle İletişim Sistemleri, Teori Yayıncılık, 1.Baskı, Ankara-1985, s.2.

_____. Kitle İletişim Sistemleri, Teori Yayınları, Ankara-1985, s.15-16.

KIRSCHENMANN, Johannes. The Electronic Prometheus and its Consequences for art Education, Journal of Art and Design Education, XX.1: 12-18, 2001.

KONGAR, Emre. Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, 4.Baskı, İstanbul-1985, s.249.

KONUK, Osman. Kültür Değişmesi ve Televizyon-Televizyonun Etkileri, Malatya'ya Uygulaması, Malatya 1991, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s.5.

_____. Kültür Değişmesi ve Televizyon-Televizyonun Etkileri, Malatya'ya Uygulaması, Malatya 1991, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), s.12.

KAPLAN, Yusuf. Enformasyon Devrimi Efsanesi, Rey Yayıncılık, İstanbul-1991,s.3.

_____. Öykü Anlatma ve Mit Üretme Aracı Olarak Televizyon, Enformasyon Devrimi Efsanesi, Rey Yayıncılık, İstanbul-1991, s.116.

LUNDBERG, A. Sosyoloji, (Çeviren: Özer Ozankaya),Işın Yayıncılık, Cilt:1, Ankara 1985, s.193.

_____. Sosyoloji, (Çeviren: Özer Ozankaya),Işın Yayıncılık, Cilt:1, Ankara 1985, s.258.

_____. Sosyoloji, (Çeviren: Özer Ozankaya),Işın Yayıncılık, Cilt:1, Ankara 1985, s.252.

_____. Sosyoloji, (Çeviren: Özer Ozankaya),Işın Yayıncılık, Cilt:1, Ankara 1985, s.207.

MUTLU, Erol. İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, Ankara:1994, s.99.

MC QUAIL, Denis. Towards a Sociology of Mass Communication, (Mc Millan, 1969)", aktaran Ertuğrul Özkök, İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü, s.93-94.

_____. Towards a Sociology of Mass Communication, (Mc Millan, 1969)", aktaran Ertuğrul Özkök, İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü, s.86-92.

_____. "Televizyon ile Eğitim", ç. Aysel Usluata, Televizyonun Etkileri, İstanbul: İstanbul Reklam Yayınlar, 1973, s.53-60.

NAMLU, Ayşen Gürcan. Bilgisayar Destekli İşbirliğine Dayalı Öğrenme, 1999 Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1145

TEPECİK, Adnan. Grafik Sanatlar Tarih Tasarım Teknoloji, 2002.

OSKAY, Ünsal. İletişimin ABC'si, Simavi Yayınları, ABC Dizisi 9, İkinci Baskı, İstanbul-1994, s.9.

_____. İletişimin ABC'si, Simavi Yayınları, İstanbul, 1992, s.15.

_____. Toplumsal Gelişmede Radyo ve Televizyon. Ankara: A.Ü. SBF Basın Yayın Yüksek Okulu Yayını No:8. 1978

OZANKAYA, Özer. Türkiye'de Yığın İletişiminin Demokratik Siyasal Kültür Gelişimindeki Yeri ve

- Önemi”, Ankara Üniversitesi S.B.F. Dergisi, Ocak-Aralık 1980, Cilt:XXXV, s.161.
- _____. “Walter Benjamin’de tarih, Kültür ve Fantazy” Estetize Edilmiş Yaşam. Der. Ünhsal Oskay, İstanbul: Dost Kitabevi Yayınları, 1982, s.129-164.
- _____. Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri. A.Ü. SBF Yayınları, 1982.
- ÖZKÖK, Ertuğrul. Sanat, İletişim ve İktidar, (Ankara: Tan Yayınları, 1982), s.12-13.
- _____. İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü, (Ankara: Tan Yayınları, 1985), s.11.
- _____. Propoganda ve İletişim, A.İ.T.İ.A., Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksekokulu, Basımevi Ankara-1981, Cilt.1, s.140-141.
- _____. Propoganda ve İletişim, A.İ.T.İ.A., Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksekokulu, Basımevi Ankara-1981, Cilt 2.1, s.141.
- _____. Propoganda ve İletişim, A.İ.T.İ.A., Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksekokulu, Basımevi Ankara-1981, Cilt.1, s.140.
- _____. Sanat, İletişim ve İktidar, Tan Kitap Yayınları, Ankara-1982, s.47.
- _____. *İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü*, Ankara, Tan Yayınları, 1985, S: 93
- _____. Sanat, İletişim ve İktidar, Tan Kitap Yayınları, Ankara-1982, s.91.
- _____. Sanat, İletişim ve İktidar, Tan Kitap Yayınları, Ankara-1982, s.91-93.
- _____. Sanat, İletişim ve İktidar, Tan Kitap Yayınları, Ankara-1982, s.94.
- _____. Sanat, İletişim ve İktidar. Ankara: Tan Yayınları, 1982
- _____. İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü. Ankara: Tan Yayınları, 1985.
- ÖZSOY, Vedat. MEB, Eğitim - Sanat- Kültür Dergisi, 1998, Sayı:139
- REDDİ, V.Usha. Sanayi Devriminin Aşılması, Enformasyon Devrimi Efsanesi, Derleyen: Yusuf Kaplan, Rey Yayıncılık, İstanbul-1991, s.347.
- SHOEMAKER, Pamda-Reese. Medya, Kültür, Siyaset, Derleyen Süleyman İrvan, Bilim ve Sanat Yayınları, 1997, s.116.
- SCANNELL, et. al. *Culture and Power: A Media, Culture and Society Reader*, London: Sage, 1992.
- ŞENYAPILI, Önder. Toplum ve İletişim, Turhan Kitabevi, Ankara-1981, s.92.
- _____. Toplum ve İletişim, Turhan Kitabevi, Ankara-1981 s.51-52.
- TOLAN, Barlas. Toplum Bilimine Giriş, Adım Yayıncılık, Ankara-1991, s.405.
- _____. Toplum Bilimine Giriş, Adım Yayıncılık, Ankara-1991, s.405-406.
- TEZCAN, M. *Boş Zamanlar Sosyolojisi*, Ankara: Doğan Matbaası, 1977.
- TUNA, Serder. 2003, Sanat Eğitimi Bölümlerinde Tasarım İlke ve Elemanlarının Bilgisayar Teknolojisi Yardımı ile Uygulanması. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi. Ankara: G.Ü. Sos. Bil. Enst.
- TOKGÖZ, Oya. Temel Gazetecilik. A.Ü. SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Ders Notları, Teksir, 1978

USLUATA, Ayseli. İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul-1995, s.5.

_____. İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul-1951, s.15.

_____. İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul-1994, s.15-16.

_____. İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul-1994, s.52.

_____. *İletişim*, İstanbul, İletişim Yayınları, 1984, S: 84

UMBERTO Eco.;"Göstergebilimsel Bir Gerilla Savaşına Doğru", Enformasyon Devrimi Efsanesi, Rey Yayıncılık, (Derleyen:Yusuf Kaplan), İstanbul-1991, s.97.

EKLER

EK-1 ANKET FORMU ÖRNEĞİ

1.Kitle iletişim araçları (Bilgisayar, internet,TV, gazete v.b) sizi nasıl etkilemektedir?

a. Olumlu () b.Olumsuz () c. Her ikisi de () d.Bilmiyorum ()

2.İşitselliği olmayan iletişim aracı hangi madde de yer almaktadır?

a.Videodisk () b.Sinema () c. Televizyon () d. Gazete ()

3.Hem işitsel hem de görsel olmayan kitle iletişim aracı hangi madde de yer almaktadır işaretleyiniz.

a.TV ()

b.Sinema ()

c .İnternet ()

d.Video ()

e.Tiyatro ()

f.Broşür ()

g.Radyo ()

4.Hangi madde basılı kitle iletişim araçlarına örnektir?

a.Radyo () b.Kitap () c. Televizyon () d. Sinema ()

5.Kaç çeşit iletişim aracı vardır? (birkaç seçenek işaretlenebilir).

a.Yazılı () b.Görsel () c.İşitsel () d.Görsel ve İşitsel () e.Hepsi ()

6.Film, radyo, televizyon, bilgisayar gibi araçlarla sanat eğitimi verilmesinin yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?

a. Evet () b. Hayır ()

7.Radyo ve Televizyonda sanat eğitimi (resim-iş eğitimi gibi) programları izliyor musunuz?

f. Evet, sürekli izlerim ()

g. Arasına izlerim ()

h. Daha önceki yıllarda izlemiştim ()

i. Hayır, izlemem ()

j. Hiç duymadım ()

8.Bilgisayar, internet ve radyo, televizyon programlarını eğitici buluyor musunuz?

a. Evet () b. Hayır () c.Bazen ()

9.Bilgisayar, internet ve radyo ve televizyon programlarını neden izliyorsunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir.)

- g. Derslerime yardımcı oluyor ()
- h. Yeni şeyler öğreniyorum ()
- i. Bildiklerimi tekrarlıyorum ()
- j. İzlemekten hoşlanıyorum ()
- k. Özel bir çaba göstermiyorum, radyo ya da televizyon açıksa izliyorum ()
- l. Başka () Belirtiniz.....

10.Şimdiye kadar bilgisayar, internet ile radyo ve televizyon programlarından derslerinizin dışında öğrendiğiniz şeyler oldu mu?olduysa neler olduğunu belirtiniz.(Birkaç seçenek işaretlenebilir)

- a.Sosyal konularla ilgili ()
- b.Fen bilimleriyle ilgili ()
- c.Sanatla ilgili ()
- d.Edebiyatla ilgili ()
- e.Tarihle ilgili ()
- f.Sağlıkla ilgili ()
- g.Dinle ilgili ()
- h.Müzikle ilgili ()
- ı.Sporla ilgili ()
- i.İnsan ilişkileriyle ilgili ()
- j.Başka () Belirtiniz

11.Okullarda sanat eğitiminde kullanılması gereken kitle iletişim araçları sizce hangileridir?

- a.Bilgisayar ()
- b.Televizyon ()
- c.Videodisk ()
- d.hepsi ()

12.Sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından sizce nasıl yararlanılabilir? (birkaç seçenek işaretlenebilir).

- a.Derslerimde yardımcı olur ()
- b.Günlük yaşamımda yararlanabilirim ()
- c.Genel kültür alanında yararlanabilirim ()
- d.Yararlanamıyorum ()
- e.Hiç düşünmedim ()

f.Bilmiyorum ()

g.Başka () Belirtiniz

13.Kitle iletişim araçlarınca gerçekleştirilen programları izledikten sonra, ilginizi çeken katılmak istediğiniz bir etkinlik (spor-tiyatro-gezi-tartışma-gösteri-kolleksiyonculuk-okuma-resim-müzik-deney yapmak v.b.) oldu mu? Olduysa belirtiniz.

.....

14.Şimdiye kadar kitle iletişim araçlarınca yapılan programlarla ilgili olarak sorduğunuz yada isteğiniz bir şey oldu mu olduysa belirtiniz.

.....

15.Kitle iletişim araçlarının (radyo televizyon sinema) gibi programlarını izledikten sonra içinizde değişik davranışlarda bulunma isteği duyuyor musunuz? (oynama-resim yapma-boyama-çizme-şarkı söyleme-dans etme-konuşma ve anlatma-yazma-okuma- v.b. gibi) Belirtiniz.

.....

16.Kitle iletişim araçlarınca yapılan programları izlerken, programdaki olay, yer, zaman ve kişilerin sizin üzerinizdeki etkisi nasıl oluyor?

a.Programdakine benzer bir yaşamım olmadığı için üzülüyorum ()

b.Programdakine benzer bir yaşam kurmayı amaçlıyorum ()

c.Programın bir oyundan ibaret olduğunu düşünüyorum ve o yaşam beni ilgilendirmiyor ()

d.Hiç düşünmedim ()

e.Başka () Belirtiniz.....

17.Kitle iletişim araçlarınca yapılan programda bir kitap tanıtıldığında o kitabı bulup okuma isteği duyar mısınız?

a.Evet, bulur okurum ()

b.Okurum, ayrıca benzer kitapları da okumaya çalışırım ()

c.Bulup okumaya çalışırım ()

d.Merak ederim; ama aramam ()

e.Hiç ilgilenmem ()

f.Başka () Belirtiniz.....

18.Radyo veya televizyon dizilerinden en çok ilginizi çeken zevkle izledikleriniz hangileridir?
() (birkaç seçenek yazılabilir).

.....
.....

19.Kitle iletişim araçları programlarında örneğin televizyonda gösterilen filmlerde sık sık çıkan tanıdığınız tiplerden en çok kimi seviyorsunuz ve neden? Belirtiniz.

.....
.....

20.Anne-baba-çocuk ilişkisini işleyen programlardan sonra programda izlediğiniz olaydan etkilendiğiniz zaman ailenizde yada kendinizde değişiklikler yapmayı düşünüyor musunuz? Belirtiniz

.....
.....

21.Programı izlerken program içinde çalınan müzikler sizi nasıl etkiliyor

a.Mırıldanıyorum ()

b.Dinlemekten hoşlanıyorum ()

c.Herhangi bir müzik aletiyle çıkarmaya çalışıyorum ()

d.İlgilenmiyorum ()

e.Programdaki müziklerden hoşlanmıyorum ()

f.Başka ()

Belertiniz.....

22.Kitle iletişim araçlarınca yapılan sanat eğitim programlarını izledikten sonra gözlem-uygulama yapma, araştırmaya girişme, sanatsal çalışmalar yapma isteği duyuyor musunuz?

a.Evet, sık sık ()

b.Arasıra ()

- c.Yapamayacağımı düşünerek hiç başlamıyorum ()
 d.Hiç duymadım ()
 e.Hiç ilgilenmem ()
 f.Başka () Belirtiniz.....

23.Radyo televizyon programlarını izlerken hangi güçlüklerle karşılaşıyorsunuz? (Birkaç seçenek işaretlenebilir)

- a.Programdaki konular ağır geliyor, anlayamıyorum ()
 b.Programın dilini anlamakta güçlük çekiyorum ()
 c.Ailem engel oluyor ()
 d.Derslerimden zamanım olmuyor ()
 e.Başka ()
 Belirtiniz.....

24.Radyo ve televizyon programlarının sizce eksik yönleri nelerdir? (Birkaç seçenikle işaretleyiniz.)

- a.Programda yer alan dizilerin azlığı ()
 b.Programda yer alan dizilerin çokluğu ()
 c.Dizilerde yer alan konuların çoğunun her yıl tekrarlanması ()
 d.Günlük program süresinin uzunluğu ()
 e.Günlük program süresinin kısalığı ()
 f.Programın başlama saatleri ()
 g.Dizilerin içeriği yeterli değil ()
 h.Başka () Belirtiniz.....

25.Öğretmenleriniz Sanat Eğitimi programlarını izletmek istiyorlar mı?

- a.Evet, isterler ()
 b.İster ve uygun derslerde izletirler ()
 c.Bazıları ister ()
 d.Hayır ()
 e.Bilmiyorum ()
 f.Başka () Belirtiniz.....

26. “Resim Sevinci” programını izliyorsanız nedenini belirtiniz.(Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Resim sevgisi aşıyor ()
- b.Resim sanatını öğrenmeme yardımcı oluyor ()
- c.Okulda öğrendiğim bilgilerden farklı bilgiler öğreniyorum ()
- d.Özel bir özen göstermiyor, televizyon açıksa izliyorum ()
- e.İzlemem ()
- f.Başka () Belirtiniz.....

27.Kitle iletişim araçlarıyla sanat eğitimi verilirse programın amacı neler olabilir? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Öğrenciyi olumlu kişilik sahibi birey olarak yetiştirmek ()
- b.Ailesini, topluma ve çevreye duyarlı, yararlı kişiler olarak yetiştirmek. ()
- c.Öğrenciyi ve ailesini aydınlatmak ()
- d.Hiç düşünmedim ()
- e.Başka () Belirtiniz.....

28. Sanat Eğitiminde derslerinize yardımcı olabilecek hangi araçlardan yararlanmak istersiniz. (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Televizyon ()
- b.Film ()
- c.Fotograf ()
- d.Slayt (dia) ()
- e.VCD ()
- f.Bilgisayar
- g.İnternet
- h.Bilmiyorum ()
- ı.Başka () Belirtiniz.....

29.Şimdiye kadar sanat eğitiminde kitle iletişim araçlarından okulunuzda yada okulun götürdüğü bir başka yerde yararlandınız mı?

- a.Sık sık ()
- b.Çok az ()
- c.Ara sıra ()
- d.Hiç yararlanmadım ()
- e. Başka () Belirtiniz.....

30.Kitle iletişim araçlarından hangisinin daha öğretici olduğunu düşünüyorsunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Radyo ()
- b.Televizyon ()
- c.İnternet ()
- d.Videodisk ()
- e.Hiç düşünmedim ()
- f.Hepsi ()
- g.Başka () Belirtiniz.....

31.Gazete ve dergilerde hangi konulardaki yazıları okursunuz? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a.Sanat, kültür ()
- b.Siyaset ()
- c.Haber ()
- d.Spor ()
- e.Sağlık
- f.Bulmaca, çizgi roman ()
- g.Resimli yazılar
- h.Hiç okumum ()
- i.Başka () Belirtiniz.....

32.Ailenizin kitle iletişim araçlarına (radyo, televizyon, bilgisayar, internet, gazete, dergi, kitap, sinema, tiyatro, video v.b.) karşı tavrı nedir?

- a.Sürekli izler çok yararlı bulur ()
- b.Karşı çıkar ve yararsız bulur ()
- c.Hem yararları hem de sakıncaları olduğunu düşünür ()
- d.İzlemek ister ama zaman ayıramaz ()
- e.Gereksiz bulur ()
- f.Başka () Belirtiniz.....

33.Aileniz bu kitle iletişim araçlarından birinde size yönelik bir konu olduğunda izlemenizi ister mi?

- a.Hayır, ailemin hiç aklına gelmez ()
- b.Evet, ailem sık sık uyarır ()
- c.Ara sıra ()
- d. Başka () Belirtiniz.....

34.Kitle iletişim araçlardan birinde kendinize uygun bir konu olduğuna karar verdiğiniz zaman her şeyi bırakıp izler misiniz?

- a.Evet ()
- b.Ara sıra ()
- c.Hayır ()
- d. Başka () Belirtiniz.....

35.Radyo ve televizyondan izlediğiniz bir programın tartışmasını yapmak yada doğru olup olmadığını sormak isterseniz kimi seçersiniz?

- a.Annem ()
- b.Babam ()
- c.Kardeşim ()
- d.Arkadaşım ()
- e.Öğretmenim ()
- f.Başka () Belirtiniz.....

36. Televizyon ve radyo programlarını izledikten sonra program hakkında neler düşünürsünüz?

- a. Hiç düşünmem ()
- b. Program içinde beğendiğim bazı yerler olur ()
- c. Programdaki olayların nedenlerini araştırırım ()
- d. Bazı programları hiç beğenmem, bazılarını çok beğenirim ()
- e. Hiç ilgilenmem ()
- f. Başka () Belirtiniz.....

37. Televizyon ve radyo programını izledikten sonra, program içinde yer alan kişi ve olayların sizin üzerinizdeki etkisi nasıl olur? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a. Programdaki bazı kişileri kendime benzetirim ()
- b. Programdaki kişileri tanıdığım başka kişilerle karşılaştırırım ()
- c. Kendi yaşamımda başımdan geçen bazı olayları hatırlarım ()
- d. Programdaki kişilere benzer insanları tanımak isterim ()
- e. Bir program olduğunu düşünür, hiç ilgilenmem ()
- f. Başka () Belirtiniz.....

38. Öğrenci olarak karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir? (Birkaç madde işaretlenebilir)

- a. Derslerimde başarısızım ()
- b. Arkadaşlarımla anlaşamıyorum ()
- c. Öğretmenlerimi sevmiyorum ()
- d. Sevilmediğimi düşünüyorum ()
- e. Ekonomik nedenlerle istediğim etkinliğe katılamıyorum ()
- f. Ders-araç-gereç ve kaynaklarım yetersiz kalıyor ()
- g. Okulda isteklerimiz dikkate alınmıyor ()
- h. Hiçbir şey beceremediğimi düşünüyorum ()
- ı. Ders çalışma yollarını bilmiyorum ()
- i. Başka () Belirtiniz.

39. Ailenizin geliri TL olarak

- a. 100 Milyondan az ()
- b. 100-300 Milyon arası ()

c.300-600 Milyon arası ()

d.600 Milyon 1 Milyar arası

e.1 Milyardan fazla

40. Anne ve babanızın öğrenim durumu nedir ve ne iş yapar?

a. Anne-öğrenimi..... işi.....

b. Baba-öğrenimi..... işi.....

41. Cinsiyetiniz kız () erkek ()

42. Yaşınız.....

43. Doğum yeriniz; il.....ilçe.....köy.....

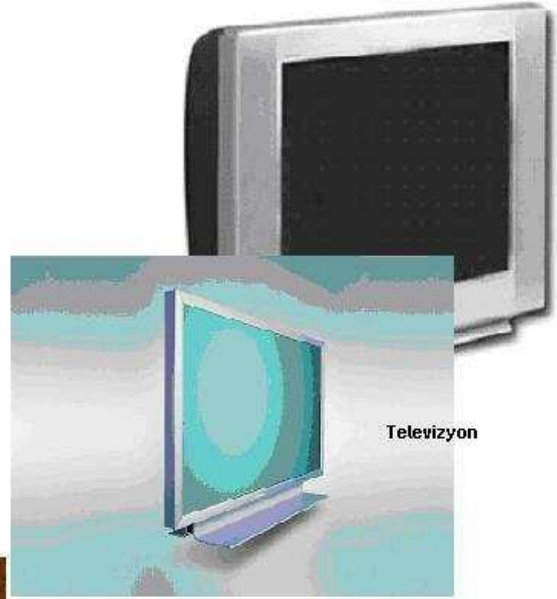
44. Okuduğunuz okul; adı.....yeri.....

45. Adınız-soyadınız;.....

EK-2 KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI ÖRNEKLERİ

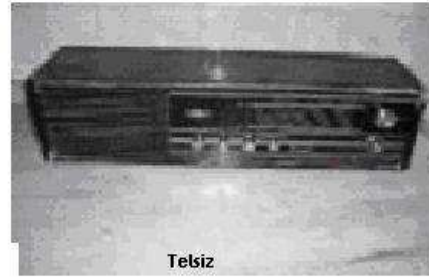
Gazete

Televizyon

Radyo

Telsiz

Bilgisayar

Kasetçalar

